

SARAYI EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Hazreti Hatice

Kadınlar Alemimiz Sütlü

BEKİR BÜKAK

6
SAYFA

KADINLIK ÂLEMİNİN SULTANI

HZ. HATİCE

Bekir BURAK

KADINLIK ÂLEMİNİN SULTANI

HZ. HATİCE

Bekir BURAK

HZ. HATİCE

Copyright © Rehber Yayınları, 2005

Bu kitaptaki metin ve resimlerin, tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Ali BUDAK - İbrahim ÇETİN

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

Mernuş KALKAN

Mizanpaj

Necmi TOPAL

ISBN

975-6096-13-6

Yayın Numarası

14

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96

Kasım 2005

Genel Dağıtım

Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım

Alayköşkü Cad. No: 12 Çağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Rehber Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.rehber yayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	7
Önsöz.....	9
Aile Ortamı ve İlk Yıllar.....	11
Yakın Çevresi.....	13
Muhitin Mekân Boyutu.....	19
Neş'et Ettiği Ortam.....	21
Çocukları.....	25
İlâhî Yönlendirme ve Uyanan Merak.....	27
Buluşma Mevsimine Doğru.....	33
Şam Yollarında İkinci Randevu.....	37
İzdivâca Giden Yol.....	43
Evin Diğer Sakinleri.....	53
Huzur Dolu Bir Yuva.....	57
Bu Yuvanın Semereleri.....	59
Vahyin Öncüleri.....	63
Vuslata Doğru.....	65
Ve Vuslat.....	69
İlk Olmanın Ayrıcalığı.....	75
Vefayı Ehl-i Vefadan Öğrenmek Gerek.....	81
Aman Allah'ım! Hâle Gelmiş!.....	83

Cebrâil'le Hoş Sohbet.....	85
Suluklarını Takip Ediyordu	89
Mal ve Canıyla Cihadın Öncüsü	91
Sürgün Yılları	95
Veda Zamanı	103
Unutulmayan Hatıralar	107
Hz. Zeyneb ve Ebu'l-Âs	109
Vefayı O'nda Görmek Gerek	121
Sonuç	123
İstifade Edilen Kaynaklar	125

TAKDİM

Genelde insanlar, önlerine konan modellere özenir ve onların yaşadığı hayatın benzerini yaşama gayretine girerler. Kendilerine ‘kudve’ hayatları model alanların yaşamları da örnek alınacak keyfiyet arz ederken, rehberini bulamamış nice insanlar da, bir hiç uğruna yok olup gitmektedir. Kur’an’ın zaman zaman vurgu yapıp peygamberleri nazara vermesi, onların hayatlarından örnekler sunarak insanlara model bir mümin portresi çizmesi ve Efendimiz’in de aynı noktaya sıklıkla teması hep bu modeli insanlara sunmaya matuftur.

Yaşadığı çağa ‘modern’ ünvanını taktığı halde hâlâ nefsanîliğin peşinden kurtulamayan insanımızın, insanlık ortak çizgisinde yeneden mesut ve bahtiyar yaşayabilmesi de, böyle bir ‘model mümin’ tipini üretmesine bağlıdır. Örneğini kendi içinden çıkarabilen toplumlarda bu, bir nebze de olsa aşılmaya başlanmış demektir.

Bugün itibariyle olması arzulanan bu mümin tipi de, ancak önüne konulan kâmil müminlerin hayatına göre şekillenecek, yıldız mesâbesinde etrafını aydınlatan insanların gölgesinde kemale erecektir.

Efendimiz'in dilinde, asırların en hayırlısı olarak yerini bulan o güzide sahabe cemaati, bugünün problemlerini çözme konusunda da, aktif örneklerin yer aldığı böyle zengin bir hazinedir.

İşte size,

Aktif bir hayat...

Zirve bir model...

Unutulmayan bir hatıra...

İmrenilesi bir kredi...

İlklerin de ilki...

Kadınlık dünyasının hanımefendisi...

Kısaca Hz. Hatice validemizin hayatı...

İstifadeye vesile olacağı ümidiyle...

ÖNSÖZ

Efendiler Efendisi'nin (s.a.s.) dizinin dibinde terbiye görmüş sahabe neslinin örnek hayatı, bugün en çok ihtiyaç duyduğumuz husus. Zira, çözümsüz gibi gözüken nice problemimizin halli, bu hayatlarda saklı. Çünkü onlar, sosyal hayatta işin pratiğini yaparken ilahi yönlendirme ve nebevî terbiye ile şekillenmiş ve böylelikle, kıyamete kadar yaşanabilecek insan merkezli gelişmelerin birer prototipini yaşayarak, sonrakiler adına arkasından gidecek büyük bir alan bırakmışlardır.

Onların bu kadar önem arz eden hayatlarını günümüze taşıırken, tercih edilebilecek pek çok farklı metot vardı. Biz bunlar arasında, daha çok günümüz insanının ihtiyacını düşünerek, dünü dün de anlatma yerine, onu bugüne taşımayı hedefleyecek bir tarzı tercih ettik. Bunu yaparken, arada kalan boşlukları kendi hayal dünyamızın ürünleriyle tamamlama yerine de, merkeze aldığımız şahısla irtibatlı olan diğer sahabîlerin arasında geçen diyalogları yansıtmayı, istifadeye daha şâyân bulduk. Anlatılan

hususlar, aşk u şevk kazanmaya matuf beyanlar olduğu için de, metin ve senet kritiğine girmeden, kaynakları olduğu gibi göstererek işi, erbabına bırakmayı tercih ettik.

Bilhassa, etrafındaki herkes kendince bir dünya yaşarken aktif hizmete davet edilen her bir mümine model olabilecek, mal ve canıyla Allah ve Rasûlullah'ın rızasını aramada yol almak isteyenlere rehberlik yapacak, vefat edip dünyadan ayrıldıktan sonra da yüzyıllarca hatıraların yâd ettiği insan olmayı düşleyenlere kapılar aralayacak ve fiziki şartların geçit vermediği dönemlerde bir bayan olarak bugün de koşturmak isteyenlere alternatifleriyle birlikte değişik yollar gösterecek her yönüyle model bir hayatın, Hz. Hatice validemizin hayatının hepimize çok şey söyleyeceği muhakkak.

Öyleyse, sözü daha fazla uzatmadan, okuru bu hayatla baş başa bırakmak gerek.

AİLE ORTAMI VE İLK YILLAR

– Endişe duyma! Allah seni mutlaka muhafaza eder. Çünkü Sen, akrabalarını görüp gözetirsin, düşkünlerin elinden tutar, ihtiyacı olanları giydirirsin. Senin misafirin hiç eksik olmaz, sürekli Hakk'ın peşindedir ve bütünüyle hayır yollarına kendini adanmış birisin Sen!..'

Hira'daki vuslatın ardından Mekke'ye inen Allah Rasûlü'ne söylenmiş sözler bunlar ve bu sözlerin sahibi de, şüphesiz Hz. Hatice validemiz.

Peki, henüz yeni karşılaştığı böyle bir haber karşısında bu kadar net tavır ortaya koyabilen, muhatabını tereddüt göstermeden sonuna kadar destekleyen, önceki gayretlerini nazara vererek bunları birer teminat olarak ortaya koyan ve söylediklerinin doğruluğunu teyit adına Varaka ibn Nevfel gibi bir bilgenin fikrine müracaat etme düşüncesini ortaya atan Hatice validemiz kim? Beslenme kaynakları ne? Hangi birikimle konuşuyor ve iradesiyle tercih ettiği yolda hangi faziletin adayı?

Hız. Hatice (radıyallahu anhá), Ebrehe ordusunun Kâbe'ye saldırmasından on beş yıl kadar önce dünyaya gelmişti. Babası, Huveylid ibn Esed, annesi ise, Fâtıma binti Zâide idi.

Kureş arasında Huveylid, şeref yönüyle en önde olanlardan birisiydi ve önemli işlerinde Mekkeliler, onun fikirlerine müracaat ederlerdi. Yemen taraflarından hissedilen bir tehlikenin önünü alabilmek için Mekke'nin seçip gönderdiği heyetin arasında, Abdulmuttalib'le birlikte Huveylid de bulunuyordu.

Aynı zamanda ataları arasında bulunan Kusayy ibn Kilâb, Efendiler Efendisi'nin de atası oluyor ve böylelikle nesepleri, beşinci atalarında birleşiyordu. Benzeri bir bağ, anne Fâtıma'nın atalarından Lüeyy ve Abdimenâf arasında da bulunuyor ve böylelikle Hız. Hatice validemiz, hem anne hem de baba tarafından Allah'ın Son Nebi'si ile akraba oluyordu. Efendimiz'e eş olma konumunu ihraz eden Ezvâc-ı Tâhirât arasında, neseb yönüyle Efendiler Efendisi'ne bu kadar yakın bir başkası olmayacak ve bu fazilet, sadece onun için saklı kalacaktı.

YAKIN ÇEVRESİ

Aynı zamanda Hz. Hatice validemizin yakın çevresi de, onu gelecek günlere hazırlama adına ayrı bir önem arz ediyordu. Hangi ortamda neş'et ettiğini bir nebze olsun görebilme adına onun, en yakınındaki bazı kişilerden kısaca bahsetmekte yarar var.

Ficâr savaşlarında ölen baba Huveylid'in yerine vekâlet eden amcası Amr ibn Esed, Mekke'nin önde gelen isimlerinden birisiydi.

Kız kardeşi Hâle, Rabî' ibn Abdiluzzâ ile evlenmiş ve bu evlilikten 'Emîn' diye tanınan Ebu'l-Âs dünyaya gelmişti. Efendiler Efendisi'nin de muvafakatını alarak daha sonraları Hatice validemiz, kızı Zeyneb validemizi, güvenilirliği ile tanınan bu yeğeni ile evlendirecekti.

Hakîm ibn Hizâm da, onun bir diğer yeğeniydi. Kâbe'de doğan ilk çocuk olarak tanınan Hakîm, ticaret hayatında halası Hz. Hatice validemizin en büyük destekçisiydi. Fil olayından üç yıl önce dünyaya gelen Hakîm, risalet öncesinde Efendimiz'in de yakın arkadaşlarından birisi olarak biliniyordu. Şüphesiz o gün,

neseb ve şecere ilmini en iyi bilenlerden birisi de o idi. Ataları Kusayy'dan miras kalan hacılara hizmet görevini ifa ediyordu.

İlk günlerde Efendimiz'in en büyük yardımcılarından birisi olan Hz. Zeyd'i, Ukâz panayırından satın alıp halasına getiren oydu, ve yine o, boykot yıllarında müminlere yardım konusunda büyük gayretler ortaya koyarak nice kapılar açmıştı.

Huneyn günü Allah Rasûlü (s.a.s.) ona, ganimetten yüz deve vermiş ve böylelikle, onun gibi büyük bir değerın kalbini kazanmak istemişti. Yıllar sonra Mekke fethinin akabinde Müslüman olduğunda, onun için Efendiler Efendisi, önceki iyilik ve hayır u hasenatını da hatırlatarak iltifat dolu şu cümleleri söyleyecekti;

– Şüphesiz sen, daha önceki hayırlarınla birlikte Müslüman oldun!'¹

İçinde önemli kararların alındığı istişare meclisi olan 'Dâru'n-Nedve, ona miras kalmış ve o da burayı, Hz. Muâviye'ye satarak bedelini, Allah yolunda tasadduk etmişti. O, hicretin 54. yılında Hz. Muâviye zamanında vefat etmişti.²

Hakîm ibn Hizâm, tüccar bir insandı. Mekke'ye girerken Efendimiz, onu da iltifatları içine almış ve Hakîm ibn Hizâm'ın evine sığınanın da emniyette olduğunu ilan ettirmişti. İslam'ı ter-cih ettikten sonra, çok yakınında olmasına rağmen, bulmakta biraz geciktiği dini için artık, fedakârlık üstüne fedakârlık yapıyor ve böylelikle eski hayatını affettirmeye çalışıyordu. Bir defasında, hacca gitmeye niyet etmiş, bunun öncesinde yüz deve ile bin koyun tasadduk etmiş ve yüz tane de köle azat etmişti. Huneyn günü sonrasında Allah ve Rasûlullah'a söz verdiği gibi artık, hiç kimseden bir şey talep etmiyor ve savaş sonrasında ganimet

1 Sahihu Buhârî, 2/521 (1369).

2 İbnü'l-Esir, Üsüdü'l-Çâbe, 2/58 vd.

olarak hak ettikleri bile olsa, kendisine verileni asla kabul etmiyordu. Vefat ettiğinde yüz yirmi yaşında idi; bunun yarısı olan 60 yılını cahiliye döneminde, geri kalan 60 yılını ise Müslüman olarak yaşamıştı.

Amcasının oğlu olan Varaka ibn Nevfel, o günlerde Hatice validemizin en büyük bilgi kaynağıydı. Putlara tapmayı kerih gördüğü için sahih dini aramak için yollara düşmüş, Tevrat ve İncil'i, İbranice aslından okuyup anlayacak kadar da bilgi sahibi olmuştu. Arayışları onu, gelecek Son Nebi ile ilgili bilgilere ulaştırmış ve büyük bir beklenti içine girmişti.

Tecriyelerini kuzeni Hz. Hatice'ye de anlatıyor ve gelecek günler adına onu da hayata hazırlıyordu. Bu sebeple Hatice validemiz, karşılaştığı her yeni bilgiyi hemen ona ulaştırıyor, o da, ulaştığı bilgilere göre kendisine arz edilenleri yorumlayıp anlayacağı dille kendisine açıklamalarda bulunuyordu.

O günün Mekke'sinde şiir, önemli bir iletişim vesilesiydi ve Varaka da, zaman zaman maksadını şiirle ifade ediyordu. Bir gün, Hatice'nin yine kendisine gelip bazı şeyler sorduğunu, kendisi için gaybın gizli olmasıyla birlikte yine de, Cibril'in vahiy getirerek insanlığa peygamber olduğunu müjdelediği Ahmed'in geleceğini, gerçek kurtuluşun da ancak O'na inanmakla mümkün olacağını dile getirmişti.

Yıllar sonra Efendimiz (s.a.s.)'e, Varaka ibn Nevfel'in durumu sorulduğunda, huzurda bulunan Hatice validemiz ileri atılıp;

– Şüphe yok ki o, Seni tasdik ediyordu; ancak, Sen zuhûr etmeden önce vefat etti' tezkiyesinde bulunmuş, O da (s.a.s.), onun için şunları söylemişti;

– Şüphesiz onu ben, üzerinde beyaz bir elbise ile gördüm. Şayet cehennem ehlerinden olsaydı, üzerinde o değil de başka bir libas olurdu.³

Başka bir gün de Efendimiz (s.a.s.), bir başkasının onun aleyhinde söz söylediğini duyunca, bu adamı uyaracak ve Varaka'nın cennette olduğu müjdesini verecekti.⁴

Efendiler Efendisi onu, zaman zaman ashabına anlatır ve böylelikle, daha risalet verilmeden önce gelişinin zemini hazırlayan böyle bir kıymet için vefasını ortaya koyardı. Bir defasında Efendimiz'e, Varaka ibn Nevfel'in akıbeti sorulmuş ve O da;

– Cennetin vadilerinde gördüm onu; üzerinde sündüsten bir libas vardı⁵ buyurmuştu. Bir başka gün de;

– Varaka aleyhinde olumsuz sözler söylemeyin; çünkü ben onu, cennet veya iki cennette birden gördüm⁶ buyuracaktı.

Bir gün yaşlı Varaka, işkence altında inim inim inleyen Hz. Bilal'in yanına gelmiş ve yürekler yakan halini görünce de şunları söylemişti;

– Ehad.. Ehad! Vallahi, şayet onu bugün öldürürlerse ben, onu bir bereket vesilesi olarak hep yâd edeceğim.⁷

Hatta bu sebeple bazı âlimler, Varaka ibn Nevfel'in Müslüman olduğunu söylemiş ve onu Sahabe arasında zikretmişlerdir.

İşte bu Varaka ibn Nevfel, vahyin gelişinden hemen sonra vefat edecek ve gerçekten de O'nun günlerini paylaşmadan ebedi âleme göç edecekti.

3 Tirmizî, Sünen, 4/540 (2288)

4 İbnü'l-Esîr, Üsüdü'l-Çâbe, 5/417

5 Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 9/416

6 Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 6/401

7 Zehebî, Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ, 1/129

Efendimiz'in havârisi olarak meşhur olacak olan Zübeyr ibnü'l-Avvâm da, Hz Hatice validemizin yeğenlerinden bir diğere-ridir. Aynı zamanda Hz. Zübeyr'in annesi Hz. Safiyye, Efendimiz'in de öz halasıdır.

On iki yaşındayken Müslüman olmuş, önce Habeşistan'a, ardından da Medine'ye hicret etmiştir. Allah yolunda kılıç kullanan ilk sahabe de odur. Efendimiz (s.a.s.), Bedir gününde meleklerin Hz. Zübeyr'in simasında nüzûl ettiklerini bildirmiş⁸ ve Kurayza oğulları gazvesinde de;

– Her nebînin bir havârîsi vardır; benim havârîm de Zübeyr'dir⁹ buyurmuştur.

Aynı zamanda, cennetle müjdelenen on sahabeden birisi olan Hz. Zübeyr, gelecek günlerde de hep önde olacak, Hz. Ömer'in vasiyet ettiği altı şûra üyesinden birisi olarak bir sonraki halifeyi tayinde etkin rol oynayacaktır.

8 İbn Esîr, Üsüdü'l-Ğâbe, 2/308

9 Sahihu Buhârî, 3/1047 (2692); Müslim, 4/1879 (2415)

MUHİTİN MEKÂN BOYUTU

Hız. Hatice validemizin dedesi Esed ibn Abdiluzzâ'nın evine gelince o, Kâbe'nin batı tarafında ve ona yaklaşık dokuz zira' mesafesindeydi; sabahları güneş doğduğunda Kâbe'nin gölgesi eve, akşama yakın da evin gölgesi Kâbe'ye kadar ulaşıyordu. Bu kadar yakınlığından dolayı bu eve, Kâbe'nin sütkardeşi manasında 'radîatü'l-Kâbe' diyorlardı.

Hatta evin bahçesinde bulunan bir ağacın dalları, Kâbe'ye kadar uzanmış ve onu tavaf için gelenler, bazen bu ağacın dallarına takılarak tavafta zorluk yaşıyorlardı. Nihayet bu ağacı Hız. Ömer, karşılığında bir inek fidiye vererek kesecek, arsanın bedelini ödeyerek Haram sınırlarına dâhil edecek ve tavaftaki rahatsızlık veren bu durumu temelinden çözecekti.

Efendimiz'le (s.a.s.) evlenmeden önce Hız. Hatice validemiz, bugün 'kale dağı' da denilen Ecyâd cihetinde bir yerde ikamet ediyordu.

Daha sonraları Hatice validemiz bu evi, Ebu'l-Âs ile evlendirdiği kızı Zeyneb validemize hediye edecek, Fâtıma'nın vefatından sonra Hz. Ali'ye eş olacak olan Hz. Ümâme de burada dünyaya gelecekti. Ebu'l-Âs'ın da Medine'ye hicretinden sonra bu eve, diğer muhacirlerin mal ve mülklerinde olduğu gibi amca oğulları el koyacak ve böylelikle bir hatıra daha yok olacaktı.

Allah Rasûlü ile izdivaç gerçekleştiği andan itibaren de Hatice validemiz, Efendimiz (s.a.s.) ile birlikte Hakîm ibn Hizâm'dan satın aldıkları eve intikal edecek ve çocukları da burada dünyaya gelecekti.

Hicret sonrasında bu evi, Ebû Tâlib'in diğer oğlu Ukayl satacak ve böylelikle Efendimiz'in, (s.a.s.) içinde on üç yıl insanları İslam'a davet ettiği ve birçok ayetin inişine şahit olan bu hatıra, başkalarının eline geçecekti. Halbuki bu ev, Müslümanlar için olduğu kadar diğer insanların da uğradığı yer haline gelmişti. Mesela, Ebû Cehil, Ebû Süfyân ve Ahnes ibn Şerîk gibi Mekke için önemli bazı isimler, gizlice bu evin yakınına kadar gelir ve Efendimiz'in okuduğu Kur'an'a uzun uzun kulak verirlerdi.¹⁰

10 Yemânî, Ümmü'l-Mü'minîn Hatîcetü Bintü Huveylid Seyyidetün fî Kalbi'l-Mustafâ, s. 37 vd.

NEŞ'ET ETTİĞİ ORTAM

Hız. Hatice'nin dünyaya teşrif ettiği demlerde Hicaz, tam anlamıyla bir cehalet süreci yaşıyordu. Ancak buna rağmen, bataklık arasındaki güller misali, cehaletin kir ve pasına bulaşmayan insanlar da yok değildi. Varaka ibn Nevfel, Ubeydullah ibn Cahş, Kuss ibn Sâide, Eksem ibn Sayfî, Zühayr ibn Ebî Sülmâ, Osmân ibnu'l-Huveyrîs ve Zeyd ibn Amr gibi, İbrâhimî geleneği hedefleyip temelî değerlerin peşine düşerek gerçeği arayan insanlar, etraflarında bir merak uyandırmaya çalışsalar da bunlar, parmakla sayılacak kadar küçük bir azınlığı teşkil ediyordu.

Gerçi, o günkü imkânlarıyla hakikat bilgisine ulaşan bu insanların mekânları, aynı zamanda kendileri gibi aynı hakikatin peşinde olanlar için birer uğrak mahalli haline gelmişti. Zaman zaman insanlara nasihat ediyor, bazen de şiirin dilini kullanarak düşüncelerine kalıcı bir etki alanı oluşturlardı.

Hız. Hatice validemiz de, cahiliyenin kir ve pasına bulaşmayan ender insanlardan biriydi. O gün, Pâk anamız için Varaka ibn Nevfel, hem yakın bir akraba hem de müşküllerini halleden önemli bir mürşid-i kâmil idi.

Zaten nezih bir hayatı vardı. İffet, nezaket ve nezaheti o dönemde bile dillere destandı. Bu yüzden kendisine, insânî değerlerin yitirildiği o günlerde bile, tertemiz mânâsında 'Tâhire' deniliyor ve Kureyş kadınları arasında da, hanımefendi manasında 'Seyyide' ve ufkunun açıklığı kadar kavrayışındaki enginlik ve cermal-i vechyesinden dolayı da 'Ceyyide' olarak anılıyordu.

Kâbe, o gün de kutsal bir mekândı; insanlar onun etrafında, çıplak da olsa bir çeşit tavaf yapıyor ve her kabileyi temsil eden putlarla doldurdukları bu mekâna ayrı bir kutsiyet atfediyorlardı.

Kâbe'nin bakım ve görünümünü gerçekleştirip gelen hacılarla ilgilenmek, o gün de önemli bir iftihar vesilesiydi ve bu iş, nesilden nesile miras olarak intikal eder, bu konumdaki insanlar da, diğerleri nezdinde ayrı bir değer ifade ederlerdi.

Aynı zamanda Efendiler Efendisi'nin de ataları arasında bulunan ve Hız. Hatice validemizin de dördüncü nesil atası olan Kusaıy ibn Kilâb da, bu hizmette öncülük eden ender insanlardan birisiydi.

İşte, o günler adına eşine az rastlansa da Hız. Hatice validemiz, İbrahîmî geleneğin sohbetlere konu olduğu, dindar olan böyle bir muhitte neş'et etmiş ve sürekli bu atmosferi soluklamıştı. Bilhassa dindarlığıyla öne çıkan amcazadesi Varaka ibn Nevfel, Yahudilikle Hıristiyanlığı çok iyi biliyor, tabii olarak da, zaman zaman bu kültürünü konuşuyor ve hep, gelecek bir Nebi'den bahsediyordu. Zira gelip yoluna devam eden her Nebi, devamlı bir sûrette O'nun geleceğini muştulamıştı. Tevrat ve İncil

de sürekli O'ndan bahsetmekteydi. O'nu son muştulayan İsa Nebi'ye verilen İncil'in bir anlamı da zaten 'Müjde' değil miydi!?

Aslına bakılacak olursa O'nun gelişi, o gün sadece Varaka'nın değil, bütün Hicaz'ın müşterek konusuydu. Duydukları karşısında birileri kulaklarının üstüne yatmayı tercih edip kabullenmek istemese de Arap Yarımadası, O'nun emarelerini anlatmada âdeta birbiriyle yarışır hâle gelmiş, öz evlâtlarını tarif eder gibi gelecek Son Nebi'nin vasıflarından, neş'et edeceği mekâna kadar pek çok özelliklerinden bahsediyorlardı.

Bu müjdeler, Hatice'nin kulağına da girmiş ve O'nda, geleceğine imanla ciddî bir beklenti oluşturmuştu. Boyundan kame-tine, huyundan asaletine kadar neredeyse her özelliği, birer ninni gibi kulağına fısıldanmış, uykularına O'nun hayalleriyle dalar olmuştu.

Kâhinler O'nu anlatıyor, bilginler O'ndan bahsediyordu. Bir de, anlatılanların teker teker müşahede edilmesi yok mu, 'Müjdelenen Nebi'nin gölgesini başlar üstünde hissettiriyor, geldiğinin haberlerini ihsas ettirerek adeta, çok yakında yaşanılacak bir bayram arefesindeki şehrâyin hazırlıklarını hatırlatıyordu.

ÇOCUKLARI

Evlilik çağına geldiğinde Hz. Hatice, asalet sahibi her delikanlının evlenmek istediği bir aday olmuştu. Onun gibi bir adaya kim talip olmazdı ki!? Neseb yönüyle en asil ve temiz bir soydan geliyor, toplumdaki yeri itibariyle en öndeki bir ailede bulunuyordu. Üstelik imkânları da yerinde ve varlıklı bir aileye mensuptu. Aynı zamanda güzel, akıllı ve her hareketinde dengenin hâkim olduğu bir kızdı.

Onunla ilk evlenen, Ebû Hâle ibn Zürâre oldu. Ancak bu evlilik, çok sürmedi. Zira Ebû Hâle, Hz. Hatice'ye büyük bir servet bırakarak vefat etti. Bu evlilikten, Hind ve Hâle isminde iki oğlu olmuştu.

Hind, hiç ayrılmadan hep annesiyle birlikte yaşayacak, Efendimiz'le evlendiği zaman da ondan ayrılmayacaktı. Dolayısıyla Efendimiz'in dizinin dibinde terbiye görecekti ve Rasûlullah'ın terbiyesinde yetiştiğini ifade sadedinde kendisine, 'Rabîbü Rasûlillah' denilecekti.

Efendimiz'le birlikte Bedir ve Uhud'a da katılan Hz. Hind, Hz. Ali'nin saflarında Cemel günü, hakkı ikame mücadelesi verirken şehid düşecektir.

Onun, kendisini diğerlerinden farklı kılan bir özelliği daha vardı; Allah Rasûlü'nün cemal-i vechiyesini insanlara anlatır ve her fırsatta O'nun güzel ahlakından bahisler açar, insanlara örnek olacak yönleriyle Rasûlullah'ı yakından tanıtır. Her yönüyle örnek bir hayat yaşayan Hz. Hind, kızkardeşi Hz. Fâtıma'nın oğlu Efendimiz'in de torunu Hz. Hasan'ın, (r.a.) kendisinden Allah Rasûlü'nü anlatmasını talep ettiğinde Efendiler Efendisi'ni tasvir edecek ve fiziki yönüyle huy ve seciyye itibariyle şemâilini, olanca açıklığıyla gelecek nesillere aziz bir hatıra olarak bırakacaktı.¹¹ Çünkü, diğer insanlar, üzerindeki heybetten dolayı Efendimiz'in yüzüne bakmaya çekinirken o, sürekli beraber olmanın avantajını kullanıyor ve yakından tanıdığı Allah Rasûlü'nü anlatırken zorluk yaşamıyordu.

Daha sonra Hatice validemiz, Mahzûm oğullarından Atîk ibn Âiz isminde bir başkası ile evlendi. Ancak kader planındaki takdir, bu evliliğin de kısa sürmesini gerektiriyordu ve Atîk de, kısa süre sonra arkasında, Hatice validemize Hind isminde bir kız bırakarak vefat etti.

Onun emaneti olan Hind ise, evlilik çağına kadar annesi Hatice validemizin yanında kalmış ve o da Hind'i, Mahzûm oğullarından Safiyy ibn Ümeyye ile evlendirmişti. Bu evlilikten Muhammed adında bir torunu olacak ve bundan sonra Hind'in oğlu Muhammed ve nesli Medine'de, 'Tâhire'nin Oğulları' diye anılacaktı.

11 İbn Esîr, Üsûdü'l-Ğâbe, 5/390; İbn Hacer, İsâbe, 6/557

İLÂHÎ YÖNLENDİRME VE UYANAN MERAK

Rüya, risâlet hanesini hayır adına şerefleştiren önemli bir bilgi kaynağıydı. Genel olarak vahyin bir parçası, ilâhî yönlendirmenin de yollarından birisiydi. Hz. Âişe validemizin de belirttiği üzere Efendiler Efendisi'nin gördüğü rüyalar, sabahın nurlu aydınlığı gibi zuhûr eder, tevil ve tefsire ihtiyaç bırakmazdı.

Öyle anlaşılıyor ki benzeri bir durum, konumlarına göre risâlet evinde aktif rol alacak olanlar için de söz konusuydu. Böylelikle Allah (c.c.), geleceğini müjdelediği Habîb'ine yakın olacakları, mana âleminde uzattığı avanslarla O'nun kurbetine hazırlıyor ve ünsiyetlerini artırmak için mana âleminde onları teker teker besliyordu.

Daha yollarının birleşmediği ilk dönemlerde bile Hz. Hatice validemiz, rüyalar görüyor, peşine düştüğü te'villerinde de hep, gelecek Nebi'nin izlerini müşahede ediyordu.

Bir defasında, gökten inen bir güneş veya ayın, hanesine gelip sinesine girdiğini, ardından da bütün âlemi nûra boğup aydınlattığını görmüştü.

Gözlerini dünyaya yeniden açtığında, endişe ve korku hâkim olmuştu üstüne... Bunlar, boş şeyler olamazdı; zaten kainatta tesadüf diye bir şey mi vardı ki!? Koşar adım gitti pîr-i fâni mürşidine ve gördüklerini amcazâdesine anlattı bir bir...

Zaten gelişinden yeni bir hadisenin varlığı okunuyordu ve duydukları karşısında gözleri yuvasından çıkacak gibi olmuştu Yaşlı Varaka'nın. Tabii olarak da, bakış ve yorumu, her zamankinden farklı değildi. Çünkü o, görüp duyduklarından hareketle eşyanın perde arkasındaki takdirleri sezmeye çalışan ender insanlardan birisiydi. Şunları söyledi heyecan dolu cümlelerle;

– Müjdeler olsun sana! Müjdeler olsun ey amcamın kızı! Şüphesiz bu rüya, Allah'ın sana olan ikramının bir alametidir; çok geçmeden Allah, senin hânene bir nûr nasip edecektir. Gerçi doğrusunu Allah bilir ya, zannederim bu nûr da, nübüvvet nûrudur.¹²

Yorum, hoşuna gitse de burada ve bu kadarlıkla iktifa edilmesinin gerektiğini düşünüyordu Hz. Hatice... Onun için bir müddet öylece kalakalmıştı. Onun bu halini görünce, daha fazlasını isteyen bakışlara karşılık Varaka, kesenin ağzını biraz daha açacak ve olanca netliğiyle birlikte şu cümleleri sıralayacaktı;

– Âhir Zaman Peygamberi vücuda gelmiştir. Sen de O'nun ailesi olacaksın. Senin zamanında O'na vahiy gelir ve O'nun dini, bütün âlemi kuşatır. Sen de O'na ilk iman eden olursun. O peygamber, Kureyş arasından ve Hâşimoğulları'ndan olacak.'

12 Abduh Yemâni, Hatice Binti Huveylid Seyyidetün fî Kalbi'l-Mustafâ, 26 (Hasan el-Multâvî'den naklen), Müessesetü Ulûmi'l-Kur'an, Üçüncü Baskı, Dimeşk, 2002

Ta'rif bu kadar katî, adres de bu kadar netti. Tereddütsüz konuşuyordu Varaka... Geleceği konusunda tereddüdü olmadığı gibi, Hz. Hatice'nin O'nunla hayatını birleştireceği, sema ile arasında kopmaz bir bağın oluşacağı, O'nunla insanlara takdim edilen son dinin, bütün dünyayı kuşatacağı, bu peygamberin Kureyş arasından ve Hâşimoğulları kolundan neş'et edeceği gibi konular, onun dünyasında öylesine netleşmiş olmalı ki, görülen bir rüyanın tevilini yaparken bile, tereddüt göstermeden realiteyi okuyabilmekte ve sonrasında vakaların tasdik edeceği gelişmeleri teker teker haber verebilmektedir.

Elbette Hz. Hatice'nin gördüğü rüya bununla sınırlı değildi. Aynı zamanda O'nun gördüğü başka rüyalar da vardı. Hatta o gün, rüyanın da ötesinde, beklenmedik ve alışılmışın dışında gelişmelere sahne oluyordu Mekke ve Hicaz bölgesi...

Bir bayram günü Mekke kadınları oturmuş, kendi aralarında kutlama yapıyorlardı. Hz. Hatice validemiz de, tavafını yapmış ve belki de rüyasının tahakkuku için Rabbisine dua ediyordu. Tavaf sonrası, meclis oluşturup oturan kadınların arasına o da katıldı. Çok geçmeden oracıkta, tanımadıkları bir adam¹³ belirivermişti. Yanlarına yaklaştığında sesini de yükseltmiş, bülend âvâz sesiyle onlara şöyle sesleniyordu:

– Ey Mekke kadınları! Ey Mekke kadınları!

Bütün yüzler, tabii olarak sesin geldiği tarafa yönelmişti. Acaba bu yabancı ne diyecekti!? Hem, niçin gelip de kadınlara ve kadınlar arasında da kendilerine sesleniyordu?

Zihinlerde bu sorular gidip gelirken adam, telaş dolu cümlelerle sözlerine şöyle devam etti;

13 Bazı rivayetlerde bu adamın, Tevrat hükümlerine muttali bir Yahudi âlimi olduğu da söylenmektedir. Bkz. Yemâni, a.g.e. 27

– Şüphesiz ki pek yakında, sizin beldenizde bir Nebi zuhûr edecek. O'nun adı Ahmed'dir.¹⁴ Aranızdan kim O'nunla evlenmeye muktedir olursa, hiç düşünmeden O'na, 'evet' desin.'¹⁵

Adamın sözlerini duyan kadınların çoğu, belki de bu şahsı, ne dediğini bilmeden konuşan bir mecnûn olarak değerlendirmişlerdi. Onun için dudak büküp işine bakanlar, 'saçmalama!' manasında nazar atfedenler ve 'deli' diye üzerine taş atanlar vardı.¹⁶

Aslında bu sözlerin, adresi belliydi ve meseleyi ciddiyetle takip eden de, sadece Hz. Hatice validemiz olacaktı. Zira, gün geçtikçe eksik kalan parçalar yan yana geliyor ve zaman, fotoğrafın bütününe gösterecek bir zemine doğru kayıyordu.

Görüldüğü gibi kader, Hz. Hatice için bir yol çizmiş ve O da, kendisi için çizilen bu yolda adım adım, ilahi takdirin ortaya koyacağı lütuflara doğru ilerliyordu. Zira her şey O'nu anlatıyor, emniyet emniyeti çağırıp, kalite kaliteye davetiye çıkarıyordu. Vakit yaklaşmıştı ve zaman, onları aynı çizgide buluşturma yarışına girmişti. Zaten, Efendimiz'in de buyurduğu gibi insanlar, madenler gibiydi; bünyede bir değer varsa o, mutlaka fark edilir ve zamanı gelince hak ettiği yere gelirdi. Aynı zamanda ruhlar da, intizam içinde talim yapan ordulara benziyordu; aralarında uyum ve itilaf olanlar birbirini çeker, günün birinde gelir ve aynı çizgide buluşurlardı. Yıllar sonra Allah Rasûlü bu gerçeği ifade edecek ve derin bir anlayışa sahip olup, cehalet günlerinde de hayır yolunda yarışanların, İslam'la şerefledikten sonra da aynı kulvarın bayraktarları olacaklarını anlatacaktı.¹⁷

14 Bilindiği üzere Allah Rasûlü'nün bir adı da Ahmed'dir ve İncil'de Hz. İsa O'nu, hep bu adıyla müjdelemiştir.

15 İbn Hacer, İsbâbe, 7/601

16 Zürkânî, Şerhu'l-Mevâhib, 1/200

17 Buhârî, 3/1224 (3175)

O güne kadar dinledikleri, yâdına düştüğü demlerde sürekli düşünüyor ve ortada dolaşan bilgilere uyabilecek elbiseyi bulmaya çalışıyordu.

Aslına bakılırsa, düşünmeye bile gerek yoktu; zira insanlığın iflâs ettiği böyle bir dönemde, kaliteli insanlar ancak parmakla gösterilecek kadar azdı. Dolayısıyla aradığı adresi bulmakta çok zorlanmadı. O günün Mekke'sinde birisi vardı ki, tarifler açısından bütün özellikleri tutuyor ve anlatılanlarla O'nun arasında büyük bir benzerlik nazara çarpıyordu. Zira, o günün toplumunda emniyet, en kıymetli değerdı ve bu güven -hattâ daha fazlası- ancak Abdullah'ın oğlu Muhammedü'l-Emîn'in yanında bulunuyordu. Artık Hz. Hatice de, O'nu yakın takibe almış, adımlarını bile kaçırmadan izini sürüyor, elindeki imkânları kullanarak O'nun, tarihçe-i hayatını gözlüyordu.

BULUŞMA MEVSİMİNE DOĞRU

Hatice, mal ve mülk itibariyle eşsiz bir insan, şeref ve asalet yönüyle de bulunmaz bir kıymetti. Kış ve yaz aylarında Şam ve Yemen taraflarına kervanlar yönlendirir ve güven duyduğu insanlarla müşterek ticaret yapardı. Kadının hor ve hakir görüldüğü bu koyu cehalet ortamında, kervanlar tertip edip ülkeler arası ticaret yapmak öyle kolay değildi ve yürek isterdi. Zaten, o güne kadar hayaliyle hemhal olduğu Son Nebi ve beklenen müjdeyi, daha yakından görüp tanıma fırsatını da bu vesileyle bulacaktı.

Şam taraflarına göndereceği kervan için ücretle çalışacak elemanlara ihtiyacı olmuş ve kendi adına kervanla gidip ticaret yapacak güvenilir birini arıyordu. Bunun için etrafa adamlarını salıp haber gönderdi. Gelecek adaylar arasından bir tercihte bulunacak ve öncekilerde olduğu gibi yine bir ticari faaliyet yürütecekti.

Ebû Tâlib de bu ilanı duyanlar arasındaydı. Demek ki artık vuslat, çok yaklaşmıştı. Bir iktirandı bu ve Rasûlullah'ın amcası Ebû Tâlib, doğruca yeğeninine yanına geldi ve konuşmaya başladı;

– Ey kardeşimin oğlu! Ben, elinde malı kalmayan bir adamım. Gördüğün gibi zaman, bizim aleyhimize işledi ve üzerimizden olumsuz yıllar geçti. Ne malımız kaldı, ne de ticaretimiz! İşte şurada, Şam’a gitmeye hazırlanmış kavminin kervanı duruyor. Hatice de, malını alıp ticaret yapacak adamlar arayıp duruyor. Her ne kadar ben Senin, Şam taraflarına gitmeden hoşlanmasam ve oradaki hasûd insanların Sana bir kötülük yapmalarından endişe edip korksam da, çaresizim. O’na bir gitsen, sanıyorum ki, Senin hakkında duyduğu güven, emniyet ve temiz fitratın sebebiyle başkaları yerine bu iş için Seni tercih edecektir...’

Öyle ‘git’ demek kolaydı ama işi fiile dönüştürüp gitmek pek kolay gözüküyordu. Onun için bu işin, ihtimallere bırakılması gerekiyordu. Bu maksatla söze, işin burasında Efendimiz’in teyzesi Âtike girdi ve hayâ abidesi bir insanın, kendini arz gibi bir konumda bırakılmaması gerektiğini koydu ortaya. Zira Efendimiz’in teyzesi Âtike, Hatice validemizin erkek kardeşi ve Zübeyr ibn Avvâm’ın da babası Avvâm ibn Huveylid ile evliydi. İki tarafı da bilen bir insan olarak konuşuyor ve olmasını arzu ettiği bir işte, sonuca götürücü bir rehberlik yapmak istiyordu.

Evet, işin çoğu, Ebû Tâlib’e düşüyordu. Ancak bunun için de, öncelikle Muhammedü’l-Emîn’in oluru alınmalıydı. Ancak bu da zor olmayacaktı; cevap bekleyen yüzlere Efendiler Efendisi;

– Nasıl isterseniz öyle olsun!’ muhtevalı bir eda ile bakıyordu.

Olurunu alır almaz hemen Hatice’nin yanına gitti Ebû Tâlib. Zira Hatice’ye, yeğenini bizzat anlatma lüzumunu hissediyordu. Çünkü O, Mekke’nin en güvenilir ve en kaliteli insanıydı. Öyleyse, O’nunla iş yaparken bu, nazara alınmalı ve yine O’na verilecek ücret de başkalarından farklı olmalıydı. Böyle bir iş için

Hatice'nin, başkalarına ne kadar ücret verdiğini de biliyordu ve onun için Hatice'den bunun iki katını isteyecekti.

Çok geçmeden Ebû Tâlib, Hatice'nin huzurundaydı. Hal ve hatır sorma adına adetten ve alışlagelmiş konuşmaların ardından sözü kervana getirdi ve yeğeni Muhammed'in faziletlerinden söz açtı bir bir...

Bu ne büyük bir lütuftu; O'nu, gökte ararken yerde bulmanın heyecanı vardı Hz. Hatice'nin üzerinde ve, daha kervanı yola bile vurmadan, en büyük kazancı elde etmenin sevincini yaşıyordu iliklerine kadar. Hayatının vurgunuydu bu onun için... Gelip geçmiş en kârlı ticareti yapmak üzereydi. Yıllardır hasret ve heyecanla beklediği ânın mahmurluğuyla mest, sevinçten uçacak gibi olmuştu bir anda. Malının tamamını bile istese, belki vermekte tereddüt etmeyecekti. Ebû Tâlib'in sözleriyle irkildi; şöyle diyordu ona;

– Ey Hatice! Bu iş için iki deve ücret vereceğinin haberini aldım; yeğenim Muhammed Emîn'dir ve ben, O'nun için bunun senden, iki katını isterim.'

Bir müddet bu talebi alıp verdi zihninde... Böyle bir kazanç için pazarlık yapılır mıydı hiç!? Hem, dünya ve ukba saadetine kapı aralamışken, devenin de lafı olur muydu!? Nitekim Ebû Tâlib'in sözünün hemen akabinde şunları sıraladı teker teker;

– Ey Ebû Tâlib! Doğrusu sen, çok kolay ve hoş gidecek bir ücret istemiş bulunuyorsun! Bundan kat be kat daha fazlasını istemiş olsaydın vallahi ben, yine kabul eder ve onu da verirdim.'¹⁸

Bir de, hizmetçilerinin en kalitelisi Meysere'yi vermişti yanına. Sıkı sıkıya tembihler ediyor ve her istediğini kusursuz yerine

18 Zührî, Tabakâtü'l-Kübra 1/156; İsbahânî, Delâilü'n-Nübüvve 1/178

getirmesi ve bir dediğini iki etmemesi hususunda söz üstüne sözler alıyordu. Hizmetinde bulunacak ve hiç muhalefet etmeden gördüklerini aynen rapor edecekti Hz. Hatice'ye. Bu kadar yakınına gelmesini iyi değerlendirmeliydi ve bunun için Meysere'nin rolünün ne kadar önemli olduğunu tekrar tekrar hatırlatacak, yol boyunca karşılaştığı her hâlden, hiç birini atlamadan döndüğünde kendisini haberdar etmesi konusunda sıklıkla söz alacaktı.

ŞAM YOLLARINDA İKİNCİ RANDEVU

Nihayet kervan hareket etmiş ve üç ay sürecek bir yolculuk başlamıştı. Bu yolculuk esnasında, yolcular da kaynaşmış ve Efendiler Efendisi'ni, daha yakından tanıma imkânı bulmuşlardı.

Uzun süren meşakkatli bir yolculuk sonunda nihayet Şam'a geldiler. Getirdiklerini burada değerlendirip yeni yükler almak için herkes, çarşı-pazarda hummalı bir gayret gösteriyordu.

Bir aralık Meysere'nin gözüne, Muhammedü'l-Emîn ile bir başka şahsın harâretli konuşmaları ilişti. Ne olup bittiğini anlamalıydı; zira dönüşte hepsinin hesabını verecekti. Yanlarına yaklaştığında meselenin, bir pazarlık meselesi olduğunu anladı. Ancak adam, Muhammedü'l-Emîn'den yemin istiyor ve bu yemini de, o gün için en büyük put olarak bilinen Lât ve Uzzâ üzerine yapmasını talep ediyordu. Hayatının hiçbir karesinde temenna durmadığı el yapımı bu zavallılar adına yemin edilir miydi hiç!? Tabii olarak Allah Rasûlü (s.a.s.), böyle anlamsız bir talebe tepki gösteriyor ve;

- Ben, onlar adına asla yemin etmem; zaten onlar kadar bana sevimsiz gelen bir şey de yok' diyordu.

Hiç müdahale etmedi Meysere. Zira döndüğünde, Hanimefendisine anlatacak bir konuya daha muttali olmanın sevincini yaşıyordu o. Zaten, Efendiler Efendisi'ndeki bu kararlılığı gören adam da, hem yeminden hem de Lât ve Uzzâ'dan vazgeçmiş, anlaşmayı Muhammedü'l-Emîn'in dediği şartlarda kabul ederek alış-verişi çoktan bitirmişlerdi.¹⁹

Efendiler Efendisi yanlarından ayrılınca adam, gizlice Meysere'nin yanına yaklaşacak, Lât ve Uzzâ adına yemin vermektan ictinâb edip çekinen bu adamın kim olduğunu soracaktı. Heyecanla şunları söylüyordu;

- Onu tanıyor musun? Kim bu adam?' Daha Meysere'nin cevap bile vermesine fırsat bırakmadan da hükmünü verecek ve şunları söyleyecekti;

- Sakın O'nun peşini bırakma; şüphesiz O, Nebi'dir.²⁰

Nihayet, Şam'daki işleri de bitmiş ve dönüş için yola koyulmuşlardı. Meşakkat ağırlaşp da yol yürünmez hale dönüşünce bir yerde mola verip dinlenmeye durdular. Herkes bir kenara çekilmiş, bir taraftan hesap ve kitapla meşgul olurken diğeryandan da dinlenmeye çalışıyordu. Efendiler Efendisi de, yaşlı bir ağacın altında oturmuş gölgeleniyordu.

Çok geçmeden uzaktan koşarak gelen birisini gördü Meysere. Bu, O'nu uzaktan seyreden meşhur râhib Nastûra'dan başkası değildi. Meysere'nin yanına gelecek ve;

- Şu ağacın altında oturup gölgelenen de kim?' diye soracaktı. Meysere için bu, cevaplaması kolay bir soruydu. Tereddüt etmeden;

19 İbn Sa'd, Tabakât, 1/130

20 Yemâni, a.g.e. 119

– O, Muhammed ibn Abdullah. Harem ehlinde bir genç’ diye cevapladı.

Aldığı cevap karşısında önce başını salladı rahib. Belli ki, bu cevap ve üsluptan pek hoşlanmamıştı. Zaten, O’nun kim olduğunu sorarken de, bir şeyler ima eder gibi bir hali vardı. ‘Siz bilmiyorsunuz’ dercesine bir tavır içindeydi ve yemin ederek şunları söylemeye başladı Meysere’ye;

– Vallahi bu ağacın altında, bu güne kadar Nebî’den başka kimse konaklamamıştır.’²¹

Daha sonra da Meysere’ye, O’nun belli başlı alâmetlerini soracak ve aradıklarını tarif eden müspet cevaplar alınca da, kendinden emin bir eda ile;

– Hiç şüphe yok ki O, bu ümmetin beklediği peygamberdir. Hem de peygamberlerin en sonuncusudur’²² diye meseleye nokta koyup son hükmünü verecekti.

Ancak rahib, bir türlü ayırlamıyordu. Belli ki aradığını bu kadar yakınında bulunca, O’nunla ilgili daha fazla bilgi almak istiyordu. Onun için Meysere’ye, ağacın altında dinlenen Allah Rasûlü’yle ilgili sorular soruyor ve kendisine, yol boyunca karşılaştıkları ilginç olaylardan bahsetmesini istiyordu. O da, alış-veriş esnasında yaşanan yemin meselesini anlattı rahibe. Heyecanı bir kat daha artmıştı. Belli ki, içi içini yiyordu. Verdiği hüküm, kesinlik ifade ediyordu ve kendinden emin bir şekilde şunları söylemeye başladı tekrar;

– Vallahi de bu, bizim bekleyip durduğumuz Nebî. Ne olur O’na, iyi göz kulak ol!’²³

21 Zührî, Tabakâtü'l-Kübrâ, 1/130

22 Zührî, Tabakâtü'l-Kübrâ, 1/130

23 İbn Sa’d, Tabakât, 1/130

Ardından da, heyecanla Muhammedü'l-Emîn'in yanına koşacak ve önce, ihtimamla mübarek alından öptükten sonra hızla ayaklarına kapanacak ve şunları söyleyecekti:

– Ben şehâdet ederim ki Sen, Allah'ın Tevrat'ta zikrettiği şahıssın.^{'24}

Yanlarında getirdikleri emtiayı Şam'da satıp, alınması gereken malları da kervana yükleyerek tekrar Mekke'nin yollarına koyuldular. Havalar çok sıcaktı ve yolda gelirken Meysere, Allah Rasûlü'nü, bulut şeklinde iki meleğin gölgelediğini görmüş ve hayretle arkasından bakakalmıştı. Bu kadar sıcak bir ortamda iki bulut... Hem de, sürekli birisini takip eden iki bulut... Gittiği yere giden ve durduğunda da oldukları yerde sabit kalan iki bulut...

O ise, tavrını hiç bozmadan emniyet ve güven içinde, hiçbir şey yokmuşçasına yoluna devam etmekteydi.

Elbette Meysere için bu yolculuk, öncekilerden çok farklıydı; ne bir haksızlığa şahit olmuş ne de yol boyunca bir huzursuzluk yaşamıştı. Götürdüklerini Şam'da en iyi şekilde değerlendirmişler ve getirdikleri mallar da, Mekke'de kat be kat değerle satılmıştı. Belli ki Hz. Hatice, aradığı kaliteyi sonunda bulmuştu. Daha önce çok farklı kimselerle ticaret yapmıştı ama elbette ki 'İnsanlığın Emîn'i bir başkaydı.

Aslına bakılacak olursa, Hz. Hatice'nin derdi, kâr üstüne kâr getirecek mallarında değildi. O, telâşla Meysere'nin gelmesini bekliyordu ve gelir gelmez de, yol boyunca şahit olduklarını sormaya başladı, teker teker. Meysere, önce rahibin sözlerini nakletti O'na. Gelirken gördüğü iki melekten bahisler açtı ardından. Şam'daki yemin talebi ve buna mukabil Efendisi'nin tepkisini, ardından da adamın anlattıklarını aktardı hassasiyetle. O kadar

24 Suyûtî, el-Hasâisü'l-Kübrâ, 1/51

anlattı ki, yol boyunca yaşadıklarını evirip çevirip yeniden aktarıyor, metanet ve güvenini öve öve bitiremiyordu.

Zaten Hatice'nin aradıkları da bunlardı. İçten içe kendini yiyip tüketiyor ve ruh dünyasındaki dalgalanmaları saklamaya çalışıyordu. Nasıl olmasın ki, bütün yollar hep O'nu gösteriyordu.

Hemen kalktı ve doğruca, kâmil mürşidi Varaka ibn Nefel'in yanına gitti; Meysere'nin anlattıklarını paylaşacaktı yine amcaoğluyula.

Duydukları karşısında Varaka da heyecanlanmıştı. Artık o da, beklediğini bulduğundan emindi. Ve yorum bekleyen Hz. Hatice'nin yüzüne;

– Eğer bu anlattıkların doğru ise ey Hatice! Şüphesiz Muhammed bu ümmetin peygamberidir. Ben de biliyordum ki, bu ümmetin beklenen bir Peygamberi vardır. İşte, bu zaman da zaten O'nun zamanıdır'²⁵ deyiverdi.

Zira Varaka, sürekli bir beklenti içindeydi ve sık sık, 'Ne zaman?' diye O'nun geleceği günü intizar ediyordu. Bunun için şairler yazıyor, her fırsatta, gelişinin gecikmesinden duyduğu üzüntüyü dile getiriyordu.

Her şey O'nu işaret ediyordu; bu güne kadar dinledikleri, Mekke'nin şehâdeti ve Meysere'nin anlattıkları, hep yolların birleştiği yeri, Muhammedü'l-Emîn'i, yani doğru adresi gösteriyordu. Artık hiç tereddüdü kalmamıştı Hz. Hatice'nin. Yıllarca beklediği müjdelenen Nebi, artık çok yakınındaydı. Evliliği zihninden silmişti ama bugün O'na daha yakın olmanın başka da bir yolu gözüküyordu.

25 İbn Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye,2/10

İZDİVÂCA GİDEN YOL

O güne kadar iki defa evlilik yaşamış ve bütün tekliflere artık kapılarını kapatmıştı. Zira, onun için yaş kemâle ermiş ve ayakta kalabilmek için bir başkasının dayanağına da ihtiyacı kalmamıştı. Bugünkü manada uluslar arası bir ticari zemine sahipti ve emrinde çalışanlar, sınırları aşkın bir coğrafyanın insanlarıydı. Rûm, Fars ve Cassâsine beldelerinden adamlar çalıştırdığı gibi emrinde, daha yakın coğrafya sayılan Hîre ve Şam bölgelerinden de insanlar vardı.

Zengindi; işini sağlam yapan akıllı, güzel, olgun ve herkesin rağbet ettiği şerefli bir kadındı. O gün için Kureyş arasında, böylesi bir kıymet ve kadre kurban olmayacak kimse yoktu. Kavmin-den her erkek, imkânı olsa ve buna gücü yetse, onunla evlenmeye can atıyordu. O güne kadar kim bilir kaç kişi kapısını aşındırmıştı ama o, bunların hiç birini kabul etmemiş, gelen herkese kapılarını, bir daha da açmamak üzere kapatmıştı.

Hatta daha sonraları Ebû Cehil olarak şöhret bulacak olan Amr ibn Hişâm da, ona evlenme teklifinde bulunanlar arasındaydı. Fakat Hz. Hatice, bunu da tereddütsüz reddetmiş, açmamak üzere kapıyı arkadan sürgülemişti.

Hatta daha sonraları Ebû Cehil'in, Efendimiz'e karşı tavır almasının sebeplerinden birisinin de bu izdivaç olduğu vurgulanmaktadır. Hatta böyle bir evlilik gerçekleşince Ebû Cehil, kin ve nefretle köpürecek ve kendi kendine;

– Evlenecek, Ebû Tâlib'in evlatlığı ve Kureyş'in yetiminden başkasını bulamamış mı!?’ diye tepki gösterecekti.

Ancak bu sefer durum farklıydı ve böyle sürekli bir beraberlik için evlilikten başka da bir yol gözüküyordu. O güne kadar evlenmeyi düşünmeyen, belki de böylesine nezih bir evliliğin hayaliyle diğer talepleri geri çeviren Hz. Hatice, artık kararını vermişti. Ancak, bunu nasıl açacağını bir türlü kestiremiyordu.

Onun bu düşünceli halindeki farklılığı okuyan yakın arkadaşı Münye kızı Nefise, bir gün yanına yaklaşacak ve şefkat dolu bir sesle;

– Sana ne oluyor, bu halin ne ey Hatice? Bugüne kadar hep seninle birlikte oldum ama seni hiç bu kadar düşünceli görmedim!’ diye sorup durgunluğunun sebebini öğrenmeye çalışacaktı.

Önce, meseleyi açıp açmama konusunda tereddüt geçirdi Hz. Hatice. Bir müddet suskun kaldı öylece. Ancak, adım atmadan hayra nail olmanın imkânı yoktu ve neticede, arkadaşına anlattı aklından geçenleri bir bir...

Önce, şunları anlattı;

– Ey Nefîse! Şüphesiz yok ki ben, Abdullah oğlu Muhammed’de, başkalarında görmediğim bir üstünlük görüyorum. O, dosdoğru sâdık ve emîn, şeref ve pâk bir nesep sahibi, insanın karşısına çıkabilecek en hayırlı insan. Üstüne üstelik O’nun için bir de, sürpriz ve güzel haberler var! Garip bir durum... Hizmetçim olan Meysere’nin anlattıklarına bakınca, rahibin anlattıklarını dinleyip çarşı-pazardaki gelişmelere şahit olunca, Şam’dan kervanla gelirken üstünde kendisini gölgeleyen bulutu seyrederken, kalbim neredeyse yerinden fırlayacak gibi oldu; inandım ki, bu ümmetin beklenen Nebi’si O’ndan başkası değil!’

Nefîse, hâlâ meseleyi anlamaya çalışıyordu;

– İyi de, senin bu kadar sararıp solman ve sabahtan bu yana düşünceli bir hal almanla bunun ne alakası var?’ diye mukabelede bulundu. Anlaşılan daha açık konuşmak gerekiyordu. Arkadaşına yöneldi ve açık bir dille şunları söyledi;

– O’nunla evlenmek suretiyle yollarımı birleştirmeyi umuyorum; ancak, buna da nasıl nâil olacağımı bilemiyorum.’

Bu sefer mesele anlaşılmıştı. Halden anlayan Nefîse şöyle mukabelede bulundu;

– İzin verirsen, senin için ben, bir nabız tutarım!’

Hız. Hatice’nin beklediği tepkiydi bu ve heyecanla;

– Eğer bunu yapabilirsen ey Nefîse, hemen yap!’ dedi.

Çok geçmeden Münye kızı Nefîse, oradan ayrıldı ve Muhammedü’l-Emîn’in yerini öğrenmek için adres soruşturmaya başladı. Bir müddet sonra da, Allah Rasûlü’nün yanındaydı. Önce selam verdi ve ardından;

– Yâ Muhammed!’ diye seslendi. Efendimiz (s.a.s.), bütün vücuduyla yönelmiş, Nefîse’nin sözlerine kulak veriyordu. Şöyle devam etti;

– Senin evlenmene engel olan ne, Sen niye evlenmiyorsun?’

Efendiler Efendisi’nin beklemediği sürpriz bir soruydu bu, ve;

– Elimde evlenmek için imkânım yok ki!’ diye mukabelede bulundu. Çünkü Rasûlullah’ın elinde, evlenecek kadar maddî imkân yoktu. Başkalarının sorumluluğunu üzerine alacak olan kimsenin, en azından onları görüp gözetecek kadar bir imkânı olmalıydı.

Ancak bunun, bir problem teşkil etmediğini anlatacaktı Nefise..! Mal ve mülk kaybolup giden bir meta iken, asalet, şeref, emniyet ve böylesi bir karakter, öyle kolay bulunacak bir kıymet değildi zira. Kapı bu kadar aralanmışken, kapatmamak gerekiyordu ve;

– Şayet Senin için bu, problem olmaktan çıksa ve karşına, güzellik, mal, şeref ve Sana denklik itibariyle bir kıymet çıksa, müspet cevap vermez misin?’ teklifinde bulundu ardından.

Cümleler, böyle bir adayın olduğundan açıkça haber veriyordu ve sözden anlayan Söz Sultanı sordu ona;

– Peki, kim bu?’

– Hatice’ diye cevapladı Nefise. Onu tanımamak olmazdı; daha birkaç gün önce onun kervanını Şam’a götürmüş ve iyi bir ticaretle gelip kendisine teslim etmişti. Ancak evlilik, ticaret kadar kolay değildi. Onun için;

– Bu nasıl olacak ki!?’ diye sordu. Nefise’nin derdi, bu işin nasıl olacağı değildi; o, sadece bir kabul bekliyordu. İşte bu cümle de, o kabûlün bir emaresiydi ve Allah Rasûlü’nden bunları duyar duymaz, rahat bir nefes aldı. Zira bu, ‘benim açımdan problem değil ama böyle bir evlilik nasıl mümkün olabilir ki!?’ manasında bir tepkiydi. İşin bundan sonrası, Nefise için daha kolaydı. Onun için de;

– Sen onu bana bırak. Ben hallederim’ deyiverdi.

Tabii olarak sükût, icabetin vuku bulduğunun habercisiydi ve süratle oradan ayrılan Nefise, doğruca Hatice validemizin yanına koştu. Müjdeyi, bizzat kendisi vermek istiyordu.

Aslına bakılacak olursa, o günün toplumunda bir kadının, evlenmek için erkekten önce teklif getirip buna talip olması, alışılmış bir uygulama değildi. Bu türlü durumlarda genelde, kavmin ileri gelenleri ve büyükler devreye girer ve adayların yuva kurmalarına öncülük ederlerdi.

Nefise’nin getirdiği haber, rahat bir nefes aldirmıştı Hz. Hatice’ye. Konuya sıcak baktığını öğrenir öğrenmez de, O’na rağbet edişinin ve evlilik talebinin gerekçelerini bildiren bir haber gönderdi Özlenen Nebi’ye. Şöyle başlayacaktı sözlerine;

– Ey amcamın oğlu! Şüphesiz ben, aramızdaki akrabalık bağlarının yakınlığından, Senin, kavmin arasındaki eşsiz konumundan, güzel ahlakın ve emanete riayetinden ve sözündeki doğruluğundan dolayı Sana talip oldum. Amcalarına söyle de, işlerin yürümesi için devreye girsinler!’

Belli ki, Allah Rasûlü’ne olan hayranlığını, olanca içtenlik ve titizlikle ifade etmenin adıydı bütün bunlar. Ancak, böylesine önemli bir meselede, büyükleriyle istişare etmeden karar vermek istemiyordu Allah Rasûlü de... Teklifi alır almaz doğruca amcası Ebû Tâlib’in yanına gitti ve Nefise ile aralarında geçen süreci anlattı teker teker.

Evet, yeğeni Muhammedü’l-Emîn, onun için çok değerliydi ve o kıymette bir başkasını tanımıyordu Ebû Tâlib. Ancak, Hatice de, öyle yabana atılacak bir kadın değildi. İzzet ve onuruyla yaşadığı bir hayatı vardı ortada. Şeref ve neseb yönüyle en

önde gelenlerden birisiydi. Yeğenin de bu işe sıcak baktığını anlamıştı ve 'niçin olmasın?' diye düşünerek, kolayca izin verdi yeğenine.

Artık yıllara yön verecek mutlu beraberlik vakti gelmişti. Ve çok geçmeden bir gün, Abdulmuttalib'in oğulları Ebû Tâlib, Abbâs²⁶ ve Hamza, Hatice'yi istemek için yola koyulacaktı. Muhatabların oluru olsa bile, aileler arasında geçerli olan merasimler yerine getirilmeli ve konu, bir velimeyle herkese duyurulmalıydı. Önce Ebû Tâlib konuşmaya başladı;

– Bizi, İbrahim neslinden ve İsmail soyundan kılan Allah'a hamd olsun! Haseb ve nesep itibarıyla bizi, insanların hizmetine adayan, evine hizmetle bizi şerefliendiren, Harem'e hizmetle serfirâz kılan; bizim için evini, insanların yönelip emniyet solukladığı bir mekâna çeviren ve bizi, insanlar hakkında hüküm vermekle öne geçiren şüphesiz O'dur.'

Konuşmaya başlamadan önce tercih edilen böyle bir hitap, işin ciddiyetini açıkça ortaya koyuyordu. İnsanların teveccühüne mazhariyetin şükürü de, zaten böyle olmalıydı. Ardından şunları söyledi aile meclisinde:

– Kardeşimin oğlu Muhammed'e gelince O, Abdullah'ın oğlu Muhammed'dir. Onunla kim boy ölçüşmeye kalkışsa, mutlaka O, üstün gelir. Mal ve mülk itibarıyla pek bir varlığı olmasa da şeref, asalet, şecaat, cesaret, akıl ve fazilet yönüyle herkesin üstündür O. Zaten mal ve mülk de, kaybolan bir gölge gibidir; emanettir ve kalıcı olamaz. Ancak şu var ki, gelecek itibarıyla O'nun hakkında büyük haberler, herkesi hayran bırakacak yenilikler olacaktır! O sizden, kerimeniz olan Hatice'yi talep

26 Bazı rivayetlerde, Hz. Hatice'yi isteyecek isimler arasında Hz. Abbâs yoktur.

etmektedir. Mehir olarak da ona, bir kısmı peşin ve diğer bir kısmı da sonradan ödenmek üzere on iki ûkiyye ve bir neşş²⁷ takdir etmektedir.’

Bir kısmı nakit ve geriye kalan diğer bir kısmı sonradan ödenmek üzere borç olarak yaklaşık beş yüz dirhem... İşte, Efendiler Efendisi’nin, Hz. Hatice validemiz için takdir ettiği mehirin bedeli... Bazı rivayetlerde, Ebû Tâlib’in ilan ettiğinin dışında mehir olarak, Allah Rasûlünün yirmi deve vaat ettiği de anlatılmaktadır ki, büyük ihtimalle bu, o günün şartlarında beş yüz dirhem karşılığına tekabül ediyordu.

Erkek evinin talebine karşılık kız tarafından da söylenmesi gereken sözler vardı. Ebû Tâlib’in arkasından Hatice’nin amcası Amr ibn Esed de²⁸ kalktı ve Hatice’nin faziletini ifade eden benzeri sözler söyledi. Zira o gün Hz. Hatice’nin de babası yoktu; Ficar savaşlarında ölmüş ve Hatice de, Rasûlullah gibi yetim büyümüştü. Şöyle diyordu;

– Senin de zikrettiğin gibi, saydığın hususlarda bizi insanlara üstün kılan Allah’a hamd olsun! Şüphe yok ki bizler, Arab’ın önde gelenleri ve efendileriyiz. Sizler de öyle... Araplardan hiç kimse, sizin faziletinizi inkâr edip şeref ve iftihar noktalarınızı yok saymaz. Sizinle aynı kökten gelme ve müşterek şerefimizin adına sizler şahit olun ki ben, -ey Kureyş topluluğu- Huveylid kızı

27 Bir neşş, yirmi dirhem; bir ûkiyye de, kırk dirheme tekabül etmektedir. Bu durumda Efendimiz’in Hz. Hatice için takdir edilen mehiri, toplam beş yüz dirhem etmektedir. Bugünkü şartlarda ise bu, 1600 gram gümüş karşılığı bir değere tekabül etmektedir.

Bir gün Hz. Âişe validemize Ebû Seleme İbn Abdurrahman şunu soracaktır;

– Rasûlullah’ın mehiri ne kadardı?’

– Onun, zevceleri için verdiği mehir, on iki ûkiyye ve neşşdir. Peki neşş nedir, biliyor musun?

– Hayır.

– Neşş, yarım ûkiyyedir. Bu da, beş yüz dirhemdir. İşte bu, Rasûlullah’ın hanımları için takdir ettiği mehiridir.’ Bkz. Sahihu Müslim, 2/1042 (1426); İbn Hişâm, Sîre, 6/57

28 Bazı rivayetlerde bu ismin, Varaka İbn Nevfel olduğu anlatılmaktadır.

Hatice'yi, zikredilen mehir mukabilinde Abdullah'ın oğlu Muhammed'e nikâhladım.'

İşin sorumluluğunu üzerinde hisseden Ebû Tâlib, mecliste bulunan diğer akrabalarından da aynı ikrarı duymak istiyordu. Bunun için;

– İstiyorum ki bu kabule, diğer amcalar da iştirak etsin!' dedi. Bunun üzerine orada bulunan diğer bir amcası sözü aldı ve;

– Sizler de şâhid olun ki ey Kureys, bizler, Abdullah'ın oğlu Muhammed'e Huveylid'in kızı Hatice'yi nikâhladık' diyerek aynı hükmün altını yeniden çizdi.²⁹

Genel kabul gören merasimler de tamamlanmış artık iş, velimeye kalmıştı. Çok geçmeden o da yerine getirilecekti. Derken, koyunlar kesilip develer boğazlanmış ve düğün-dernek için bir de meclis tertip edilmişti.

Zengin ve asil Hatice, artık dünyanın en bahtiyar kadınıydı. Vakarı, sürûrunu gizlemeye çalışsa da, sevincine diyecek yoktu. Bunu paylaşmak için dost ve arkadaşlarına kapılarını sonuna kadar açmıştı. Gün, sürûr günüydü ve Hatice'nin evinde o gün bu, çok yönlü yaşıyordu; defler vuruluyor ve kendi aralarında kadınlar, eğlenip raks ediyorlardı.

Beri tarafta, zamanın ağır şartları altında zor günler yaşayan Ebû Tâlib'in sevincine de diyecek yoktu; bir kenara çekilmiş ve yeğenine böyle bir kapı aralayan Allah'a, içtenlikle hamd ediyordu.

Sevinen sadece Ebû Tâlib değildi elbette; Mekke'liler bu birlikteliği o kadar içtenlikle onaylamışlardı ki, duygularını şiirin diliyle ortaya koyacak ve karşılıklı olarak, yapılan işteki isabeti birbirlerine haykıracaklardı.

29 Yemânî, a.g.e. 65 vd.

Ancak o gün, hiç kimsenin sevinci, Hz. Hatice'ninkine denk olamazdı. O'nu o kadar yakından takip ediyordu ki, düşünlerine, süt annesi Halîme-i Sa'diye'yi de davet etmiş, böylelikle, yetim büyüyen süt yavrusunun mutluluğunu onunla da paylaşmak istemişti.

Sevinci, cömertliğine gölge düşürmeyecek ve yapması gerekeni unutturmayacaktı. Sabah ayrılıp giderken Halîme'nin yanında, sütünü verdiği Abdullah'ın oğlu Muhammed'in kerim hatırına mukabil, bahtiyar Hatice tarafından hediye edilen kırk baş koyun da vardı.

O gün için Allah Rasûlü (s.a.s.) 25 yaşlarındaydı ve böylelikle 25 yıl sürecek zor ama huzur dolu bir evlilik hayatı başlamış oluyordu.

Birkaç gün Ebû Tâlib'in evinde kaldıktan sonra artık, Hakîm ibn Hizâm'dan alınan yeni eve yerleşecek ve vahiy geleceği âna kadar 15 yıl süren, herkese örnek bir hayat başlayacaktı.

Hatta O'nun gibi zenginlerden farklı olarak Hz. Hatice, ev işlerini hizmetçi ve adamlarına bırakma yerine bizzat Efendisine olan vazifesini kendi üstüne almış ve bunu, bir ibadet neşvesi içinde yürütüyordu. O'nun hoşnutluğuna kendini öylesine adanmış, O'na öylesine kendini vakfetmişti ki, kılının bile incinmesinden rahatsızlık duyuyor ve O'nu rahatsız edici bir hareketinin olmaması için azami gayret gösteriyordu.

Hz. Hatice Validemizin evinin genel görünüşü

EVİN DİĞER SAKINLERİ

Hız. Hatice validemiz, Efendimiz'le birlikte paylaştığı yeni evinde de yalnız kalmayacaktı. Çünkü bu evin sakinleri, sadece kendilerinden ibaret değildi. Gerçi, her ikisinin de anne ve babası, önceden Hakk'a yürümüş ve bu mutlu günlerini de görmemişlerdi. Tabii olarak onları artık evlerinde misafir edemeyeceklerdi; zira artık onlar, âhiret yurdunun misafiriydi.

Bir insanın, anne ve babasının vefat etmiş olması demek, elbette onun evinde başka kimselerin kalamayacağı anlamına gelmeyecekti. Yoksul ve bakıma muhtaç, yalnız ve himayesiz kalanlara kol ve kanat germek, kendini insanlığa adanmış sorumluluk sahibi her bir insanın görevi olmalıydı.

Bu sorumluluk, hem Efendiler Efendisi'nde hem de O'nun kerim zevcesi Hız. Hatice'de fazlasıyla vardı. Onun için evlerinde sadece kendileri barınmıyor, aynı zamanda bu evin kapılarını başkalarına da açıyorlardı. Çünkü onlar, ellerinden tutarak kemal

noktasında birer insan olmalarını murâd ettikleri yakınlarıyla aynı evi paylaşıp, kemâlât adına müşterek bir irtifa yaşıyorlardı.

Allah Rasûlü ve Hz. Hatice dışında, huzur dolu bu aile ortamını paylaşanlardan kısaca bahsetmekte yarar var:

Hz. Ali: Bir vefa örneği sergileyerek Efendiler Efendisi, kıtlık senelerinde sıkıntı yaşayan Ebû Tâlib'in yardımına koşacak ve oğullarından birisine, amcası Hz. Abbâs'ın sahip çıkmasını temin ederken diğer oğlu olan Hz. Ali'yi de kendi uhdesine alacaktı. Böylelikle O (s.a.s.), yıllar önce himayesine alarak kendisine sahip çıkan amcası Ebû Tâlib'e olan vefasını ortaya koymuş oluyordu.

Hz. Ali'nin yeni evinde kendisine annelik yapacak olan kadın ise, şüphesiz Hz. Hatice validemizdi. Artık Hz. Ali, bir taraftan en şerefli insanın rahle-i tedrisinde terbiye görürken diğer yandan da asil kadın Hz. Hatice'nin şefkat ve merhamet dünyasından doyusuya istifade etmiş oluyordu.

Zeyd ibn Hârise: O, aslen hür bir ailenin çocuğu iken, annesiyle birlikte gittikleri ana ocağında baskına uğrayan ve köle pazarlarında satılan bir gençti. Ukâz panayırından onu, Hz. Hatice validemizin yeğeni Hakîm ibn Hizâm satın almış ve halasına getirmişti. Kutlu izdivaç gerçekleşinceye kadar, bir müddet öylece hizmetine devam eden Hz. Zeyd, bu birlikteliğin ilk yıllarında Efendimiz'in hizmetine tahsis edilmiş ve O (s.a.s.) da, Zeyd'e daha ilk dakikadan itibaren kendisine hürriyete giden yolları göstermişti. Hatta yıllar sonra babasıyla amcası onun izini bulup geri götürmek için Mekke'ye kadar gelmiş, ancak o, gerçek hürriyeti huzurunda bulunduğu şahsın yanında kalmayı, anne ve babasıyla yaşamaya tercih etmiş ve bulunduğu bu kapıdan, Mûte'de şehadete ulaşacağı ana kadar hiç ayrılmamıştı.

Ümmü Eymen: Efendiler Efendisi'nin, 'Annemden sonra annem yerinde olan' dediği babasından yâdigâr dadısı Ümmü Eymen de bu evin sakinleri arasındaydı.

Hind: Hatice validemizin önceki kocası Ebû Hâle'den olan oğlu Hind de bu evde ikamet ediyordu.

Zübeyr ibn Avvâm: Bir aralık Efendimizle beraber aynı evi paylaşanlar arasına, babası Avvâm vefat ettikten sonra küçük Zübeyr de katılacak ve o da, bu kutlu evde büyüme lütfuna erişecekti. Belki de bu nebevî terbiye neticesinde o, daha ilk günlerde Müslüman olacak ve küfrün şiddetine karşı ilk kılıcı da o çekecekti.

HUZUR DOLU BİR YUVA

İşte, böyle bir yuvada huzur olurdu. Başta Efendiler Efendisi, tek başına bir huzur kaynağıydı. Huzuru rüyasında bile göremeyenlerin bile, başlarından aşağıya sağanak sağanak huzur yağmurları boşaltmak, varlığının gayesiydi O'nun.

Hatice validemizin şefkat dolu çabaları da, bu huzur ortamını besleyen önemli bir dinamikti. O, Efendisinin her hareketini, daha baştan doğru olarak kabullenmiş ve asla kritiğe tabi tutmadan aynen uygulama yarışına girmişti. Efendimiz'in başı ne zaman sıkışıp huzurunu kaçıran bir durumla karşılaşsa, gelir ve Hz. Hatice validemizin karar kıldığı bu hanede sükûn bulurdu.

Evin genelinde böyle bir huzur olduğu gibi her ikisi arasında da, kışkırtıcı bir samimiyet, koşulsuz bir teslimiyet ve şüphe duyulmayan bir emniyet vardı. Hatta aralarındaki samimiyet, başkalarının da dikkatini çekiyor ve eşine rastlamaya imkân bulamadıkları böyle bir hayata hayranlıkla bakıyorlardı. Bir gün, kendisinden Hz. Hatice'nin yanına gitmek için izin isteyen Muham-

medü'l-Emîn'in arkasına, Neb'a adındaki cariyesini gönderen Ebû Tâlib, böylelikle O'nun, yeğenine olan alakasını öğrenmek istemişti. Geri döndüğünde Neb'a, Ebû Tâlib'e şunları anlatacaktı;

– Gördüklerim çok ilginçti. Gelişini görünce Hatice, hemen karpıya yöneldi, elinden tuttu ve kocasını sinesine basarak şöyle dedi;

– Anam babam sana feda olsun! Vallahi bunu ben, senden başka hiç kimseye yapmam. Fakat biliyorum ki sen, geleceği beklenen Peygambersin. O gününü yaşarken ne olur beni ve yarındaki konumumu unutma! Ne olur, seni gönderen Allah'a benim için de dua et!'

Eşi ve her konudaki destekçisi Hz. Hatice'den bu iltifatları duyan Muhammedü'l-Emîn;

Allah'a yemin olsun ki şayet o ben isem, benim için sen, asla zayı etmeyeceğim nice fedakârlıklar yaptın' diyecek³⁰ ve sonrasında da onu asla unutmayacaktı.³¹

30 İbn İshâk, Ahbârü Mekke, 5/206

31 Bazı rivayetlerde bu hadisenin, düğün öncesinde gerçekleştiği izlenimi vardır. Buna göre Ebû Tâlib, Hatice'nin yeğenine olan talebinden emin olmak için, evlenmesi için izin verdiği yeğenin arkasından, Neb'a isminde bir cariyesini göndermişti. Böylelikle konuşmalarına muttali olacak ve bunun, kalıcı bir yuvanın başlangıcı olmasından emin olacaktı. Şu tembihte bulunuyordu;

– Git de dinle bakalım; Hatice O'na neler söylüyor?'

Neb'a, Efendiler Efendisi'ni takibe koyuldu. Nihayet Hz. Hatice'nin bulunduğu mekâna gelince, yanına oturup konuşmaya başladılar. Sözü açan yine Hz. Hatice idi;

– Anam babam Sana feda olsun! Allah'a yemin olsun ki, bütün bunları ben, Senin, gönderilecek Nebi olduğunu umarak yapıyorum. Şayet, gerçekten o Sen isen, ne olur beni ve konumumu unutup aklından çıkarma! Aynı zamanda, Seni peygamber olarak gönderen Allah'a benim için de dua et!'

Bu kadar içten ve sırf Allah için ortaya konulan gayret karşısında Efendiler Efendisi de şunları söyleyecekti;

– Vallahi de, şayet o Ben isem, elimden geleni yapar ve seni zayı etmem. Şayet o, benden başkası ise, bu durumda, kendisi için bütün bunlara katlandığın ilah seni asla zayı etmeyecektir! Bkz. Yemânî, a.g.e. 68

Henüz risâlet yoktu; ancak, kıymet, her yerde aynı bir kıymet ifade ediyordu. Ne zaman gerçekleşirse gerçekleşsin, hak adına bir hakikatin seslendirilmesinden başkası değildi bütün bunlar...

BU YUVANIN SEMERELERİ

Çok geçmeden bu yuva da semere vermeye başladı. Önce Kâsım dünyaya geldi. O, Efendimiz'in, (s.a.s.) Kâsım'ın babası manasında 'Ebu'l-Kâsım' diye künyelendiği oğlu idi aynı zamanda. Ancak o, bu fani âlemde kalıcı değildi. Henüz emekleyip yürümeye başlamıştı ki, kanatlanarak cennete uçvverecekti.

Kızları arasında ilk dünyaya gelen ise Zeyneb validemizdi. Hatice validemizin delaletiyle onu Rasûl-i Ekrem (s.a.s.), teyzesinin oğlu Ebu'l-Âs ile evlendirecek ve bu evlilikten Ümâme ve Ali isminde iki torun sahibi olacaktı.

Ardından Rukiyye ve Ümmü Gülsüm dünyaya geldi. Büyüyüp geliştiklerinde Rasûlullah (s.a.s.) onları, amcası Ebû Leheb'in iki oğlu Utbe ve Uteybe ile evlendirmişti. İslamiyetin ilk yıllarına kadar devam eden bu evlilik, Kureyş'in kin ve nefretinin bir başka tezahürü olarak son bulacak ve bundan sonra Rukiyye'yi Efendimiz (s.a.s.), Hz. Osman ile evlendirecekti. Habeşistan'a ger-

çekleşen ilk hicrette, Hz. Osman'la birlikte yola çıkan Hz. Rukiyye, aynı zamanda bir ilki temsil ediyordu; zira Habeşistan için yola çıkan ilk aileydi onlar. Onun için Efendiler Efendisi, zaman zaman, 'Lût'dan (a.s.) sonra ilk defa ailesiyle birlikte hicret eden' diye onlara taltifte bulunacak ve çıktıkları yolda onları iltifatlarla nazara verecekti.

Daha sonra Habeşistan'dan dönen Hz. Osman ve Hz. Rukiyye, Medine'ye de birlikte hicret etmişlerdi. Bedir savaşı sırasında hastalanan Hz. Rukiyye, bu hastalığından kurtulamayarak vefat edecekti. O'nun bu hastalık sürecinde kendisiyle meşgul olması için Hz. Osman'ı Medine'de bırakan Allah Rasûlü, Hz. Osman'ı da rahatlatan şu müjdeyi verecekti;

– Senin, Bedir'e katılan her bir adam gibi mükâfatın var.³²

Rukiyye validemizin vefatından sonra Efendiler Efendisi, bu sefer de Hz. Osman'ı, Ümmü Gülsüm validemizle evlendirmişti.

Ancak, Ümmü Gülsüm de uzun yaşayacak değildi; Medine'ye hicret ettikleri tarihten dokuz yıl kadar sonra, Ümmü Gülsüm validemiz de vefat edecek ve o da, Hz. Rukiyye ile annesi Hz. Hatice'ye mülaki olacaktı.

Aslına bakılacak olursa kader, kızlarının vefatını kendisine göstermemek suretiyle hüzünden masun kılmıştı. Gerçi, kızlarının yıkılan yuvalarına çok üzülmüştü; ancak o, en azından Medine'de yaşanan vefatları yaşamamış ve böylelikle, yıkılan yuvalarla sarsılan sinesi bir de, evlat acısını tadıp hüzün yaşamamıştı.

Peşi peşine Efendimiz'in (s.a.s.) iki kızıyla nikâhlandığından dolayı bundan sonra Hz. Osman'a, iki nûr sahibi manasında 'Zi'n-Nüreyn' denilecek ve sahabe arasında sadece o, bu özellikle serfirâz olacaktı.

32 İbn Abdî'l-Berr, İstiâb 3/1038

Fâtıma validemiz, vahiy gelmeden beş sene önce dünyaya gelmişti. Küçük yaşına rağmen Mekke'nin ilk yıllarındaki şiddeti o da yaşamış ve üç yıl süren boykot yıllarında kim bilir ne acılar çekmişti!?

Gelişip boy attığında Efendiler Efendisi onu, Hz. Ali ile nikâhlanmış ve bu evlilikten de, Rasûl-ü Kibriyâ'nın pâk neslini devam ettirecek olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin dünyaya gelmişti.

Bir aralık Hz. Ali, o günlerde adet olduğu veçhile ikinci bir evlilik daha yapmak istemiş ve Ebû Cehil'in kızı ile nikâh için izin istemişti. O günlerin azılı düşmanının kızıyla Allah Rasûlü'nün kızı, aynı şahsın nikahı altında nasıl bulunabilirdi!? Onun için Allah Rasûlü (s.a.s.);

– Şüphesiz Hâşimoğulları benden, kızlarını Ebû Tâlib'in oğlu Ali'ye nikahlama konusunda izin istiyorlar. Onlara asla izin vermem' demiş ve bunu üç kez tekrarlamıştı. Ardından da, gerekçesini de açıklayan şu cümleler döküldü mübarek dudaklarından;

– Allah'ım! Ancak bu, Ebû Tâlib'in oğlu benim kızımı boşar da sonra onların kızını nikâhlarsa olabilir! Çünkü benim bu kızım, benden bir parçadır; onu sevindiren her şey beni de sevindirir. Onu üzüp sıkıntıya sokan her şey de beni üzüp sıkıntıya sokar. Şüphesiz ben, onun, dini konusunda fitneye dûçâr olmasından korkuyorum.³³

Evlilik konusunda Efendimiz'den böyle bir tepki alan Hz. Ali, o günden sonra bırakın Ebû Cehil'in kızıyla evlenmeyi, helal olmasına ve başkasıyla evlilik konusunda Allah Rasûlü'nden bir sınırlama olmamasına rağmen, Hz. Fâtıma vefat edinceye kadar bir daha evliliği hiç düşünmeyecek ve sadece onunla nikahlı ka-

33 Tirmizî, Sünen, 5/700; İbnü'l-Esîr, a.g.e. 7/216 vd.

lacaktır. Vefatı sonrasında ise, yine Hz. Fâtıma validemizin rehbberliğiyle, Hz. Zeyneb'in kızı Ümâme ile nikâhlanacak ve böylelikle Fâtıma'nın emanetlerine, yabancı bir kadının kem gözle bakma endişesini de ortadan kaldırmış olacaktır.

Vahyin gelişinden sonra da, bu evde Abdullah dünyaya gelecek ve İslam adına tebliğın yapıldığı bir dönemde doğduğundan dolayı kendisine Tayyib ve Tahir de denilecekti.³⁴ Ancak Abdullah, kısa süre sonra dünyaya gözlerini kapatacak, ebedî âleme ebedî bir çocuk hüviyetinde pervaz edecekti.

34 Efendimiz'in erkek çocukları, küçük yaşlarda vefat ettikleri için bazı tarihçiler, Efendimiz'in erkek çocuklarının sayısı konusunda ihtilaf etmişler; bazıları Tayyib ve Abdullah'ın, aslında Kâsım'a ait iki lakap olduğunu ileri sürerken diğer bir kısmı ise, Tahir ve Tayyib'in de ayrı birer çocuğu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Büyük ihtimalle bu ihtilafın sebebi, onların henüz toplum içine çıkmadan daha küçük yaşlarda vefat etmiş olmalarıdır. Zira onlar, herkese ait bir bilgi hüviyetine kavuşmadan ebedi âleme göç etmişler ve bu sebeple de, hangi isimle kimin kastedildiği herkes tarafından algılanıp kavranamamıştır.

VAHYİN ÖNCÜLERİ

Vahiy öncesinde bu kutlu hane, mana âlemini şereflendiren rüyalarla kuşatılmış ve Hatice validemiz de burada, vahiy buudlu nice rüyalar dinlemişti. Vahyin öncüleriydi bunlar ve bilhassa vuslatın altı ay öncesinde, birbirini takip eden muştulara dönüşmüş ve kendini daha bir hissettirir olmuştu. Belki de bunlar, yaklaşan vahiy ortamına bir hazırlık manasını taşıyordu.

Görülen rüyalar genelde Hz. Hatice validemizle paylaşılır ve o da, dimağına yerleşmiş ve kesin kanaat haline gelmiş beklentileri istikametinde yorumlar yapar, her fırsatta kuvve-i maneviyesini takviyede bulunmak isterdi. Bir defasında Efendimiz (s.a.s.) rüyasında, evinin üstünden bir tahta çekilerek buraya bir delik açıldığını, sonra buraya gümüştten bir merdiven konulduğunu ve oradan iki adamın içeri girdiğini görmüştü. Bu manzara karşısında birilerini yardıma çağırmak istiyor ama bir türlü konuşamıyor ve bir türlü buna fırsat bulamıyordu. Sonra bu adamların her biri, iki yanına oturdu. Sonra tuttu birisi, elini vücuduna sokup

buradan iki kaburga kemiği çıkardı. Sonra da göğsüne yönelerek buradan kalbini çıkarıp eline koyuverdi. O kadar gerçekçiydi ki elinin izini iliklerine kadar hissediyordu. Bu arada yanındaki arkadaşına şunu söylüyordu;

– Bu salih adamın kalbi ne kadar da güzel bir kalp.’

Sonra da kalbini yıkayıp temizledi ve tekrar alıp onu yerine yerleştirdi. Çok geçmeden kaburga kemiklerini de olduğu yere iade etti. Ardından da, geldikleri yere yönelerek merdivenden çıkarak gözden kayboldular. Giderken merdiveni de alıp götürmüşlerdi. Artık tavan, yeniden eski haline getirilmiş ve her şey normale dönmüştü.

Beklenen Nebi, tabii olarak bu rüyasını da ilk olarak Hatice validemize anlattı. Böylesine kritik günlerin en büyük destekçisi Hz. Hatice, yine kendisinden beklenen tavrı ortaya koyuyordu;

– Müjdeler olsun sana!’ dedi önce. Ardından da;

– Şüphesiz ki Allah, Senin için sadece hayır murad etmektedir. Bu da hayırdır; müjdeler olsun sana!’³⁵

Bütün bunlara ilave olarak bir de, karşılaşılan her bir ağaç, taş ve canlı, Efendiler Efendisi’ne selama duruyor ve gelecek Nebi’ye vuslat öncesinde temennâda duruyordu. Benzeri hâdiselerle sıklıkla karşılaştığı bir günün ardından yine hâne-i saadetlerine gelmiş ve Hatice validemize endişelerini aktarmıştı. Yine ortada, O’nun metanet dolu destekleri vardı;

– Şüphesiz ki Allah, seni asla zayi etmez ve sana bir kötülük dokundurmaz. Çünkü Sen, sözün en doğrusunu söyler, emanete sadık kalır ve yakınlarını görüp gözetirsin.’³⁶

35 Buhârî, 4/1894 (4670)

36 Buhârî, 6/2561 (6581)

VUSLATA DOĞRU

Allah Rasûlü'nün atmosferinde huzur hâkimdi. Kutlu yuva semere veriyor, vahyin öncüsü rüyalar da Efendimiz'e destek oluyordu. Ama bir yandan da cehaletin koyuluğu gittikçe artıyordu. Kâbe'nin dört bir yanı putlarla dolmuş ve insanlar, Âlemlerin Rabbi'ni unutmuş, sanal ve sahte ilâhlara neredeyse kurban olma yarışına girmişlerdi. Belli ki, bu durum Kerim Zevcinin Ruh-u Pâkını, sıktıkça sıkıyordu. Huzur vermek için inşa edilen yeryüzünün ilk binası Kâbe, o gün için âdeta kasvet merkezi hâline getirilmek istenmişti. Bu sebeptendir ki Allah Rasûlü, o havadan uzaklaşmaya çalışıyor, ama bir türlü de Kâbe'den kopamıyordu.

Uzaklara açılmayı alışkanlık hâline getirmişti. Saatlerce yürüyerek ulaştığı Nûr Dağı, âdeta nurun sahibine davetiye çıkarmış, beraberce semadan gelecek nuru beklemeye duruyorlardı. Dağın Kâbe'ye bakan yönündeki mağaraya otağını kurup uzaktan onu doya doya seyre dalıyor, belki de gelecekteki iman dolu, temiz ve dupduru hâlini tasavvur ederek o günlerin hayaliyle bir nebze ol-

sun teselli oluyordu. Rabbiyle baş başa kalmayı tercih ettiği bu dağa, senenin belli gün ve aylarında gelmeyi alışkanlık hâline getirmişti. Âdeta Kâbe'ye rûkûa durmuş Hirâ'da O'nun, ağyara kapalı, Hakk'a açık kendine göre bir ibadeti, mübarek elleriyle yüzünü buluşturduğu anlarda tarifi imkânsız bir huzuru vardı.

Her ayrılışı Hz. Hatice için de bir firkat ifade ediyordu. Allah Rasûlü, Hirâ'da ayrı bir huzur solukluyordu ama beri tarafta, her ayrılışında Hatice'nin yüreği ağzına geliyor, başına bir şeylerin gelmesinden endişe duyuyordu. Bunun için arkasından adamlarını gönderiyor ve emniyette olup olmadığını görmek istiyor, koruyup kollamaları için tembih üstüne tembihte bulunuyordu.

Hatice validemizin hazırladığı azığını alıp gittiği demlerde, bazen kendisi geri gelip yeni bir azıkla geriye dönse de bazen de hasretine dayanamadığı evinin direği ve gelişini gözlediği efendisi için Hz. Hatice yollara düşüyor ve kilometrelerce yürüyüp saatler süren gayretleri neticesinde, sekiz yüz atmış altı metre yükseklikteki Nûr Dağı'nda kendini kulluğa salmış Efendiler Efendisi'ne kendi elleriyle azık taşıyordu. Bazen de Hira'nın sırlı atmosferini Efendisiyle birlikte solukluyor ve bin bir güçlkle ulaştığı Hira'da, O'nunla kalarak zamanını müşterek paylaşmayı en büyük bahtıyarlık sayıyordu. Zaman zaman da yolları, bugün İcâbe Mescidi olarak anılan yerde birleşiyor ve buluştukları bu mekânı mesken tutarak geceliyor ve daha sonra da Efendimiz, yeniden ayrılarak mağaraya çıkıyor, Hatice validemiz de evinin yolunu tutuyordu.

Bir kadın için, kocasının evinden bu kadar ayrı kalması, dayanılacak bir durum değildi; ancak Hz. Hatice, uzayan ayrılıklar karşısında en küçük bir tepki vermiyor, hatta tepki vermek bir yana Efendisi'nin yalnızlığını paylaşarak O'nu, gelecek günleri adına hazırlayıp teşvik ediyordu.

Yine böyle ayrı kaldığı demlerden birisinde Efendimiz (s.a.s.), kendisini görmediği halde birisinin şöyle seslendiğini duymuştu;

– Yâ Muhammed! Ben Cibril'im.'

Belki bu da, vahiy öncesinde bir hazırlık anlamına geliyordu. Endişeyle irkilen Efendiler Efendisi, yine yöneldi Hatice'nin teselli ve temkin dolu dünyasına, teker teker anlattı sesi ve sesin geldiği ciheti. Ardından da, yüreğine işleyen bir ses tonuyla;

– Allah'a yemin olsun ki, büyük işlerin olacağından endişe duyuyorum' dedi.

Metanet insanının tavrı, öncekilerden farklı değildi; olamazdı. İstirap ve sıkıntılarını dindirecek şu cümleleri sıraladı teker teker;

– O ne söz! Allah'a sığınırız ondan! Allah (c.c.) hiç seni zayi eder mi!? Sen ki, emaneti yerine getirir zayı etmezsin, akrabalarını görüp gözetir ellerinden tutarsın ve sözün en doğrusunu hep Sen söylersin.'³⁷

Yine bir gün, akşam karanlığı basmış ve herkes evine çekilmişti. Etrafı derin bir sessizliğin aldığı böylesine yalnız bir akşam, Cibril'e ait aynı sesi duymuştu. Kendisine,

– Selam!' diyordu. Yine, hızlı adımlarla teselli koyuna yöneldi Allah'ın Resûlü (s.a.s.). Telaşını görünce sordu Efendisine;

– Bu ne hal? Bir şey mi oldu?'

Yine tuttu, başından geçenleri anlattı kerim eşine. Sözünü bitirir bitirmez;

– Müjdeler olsun sana. Çünkü selam, sadece hayırdır' dedi heyecanla.³⁸ Heyecanında metanet ve durduğu yerin rasâneti hissediliyordu. Bununla O, 'selamla sana hitap eden kim olursa olsun, neticede mutlaka hayırla karşılaşacaksın' demek istiyordu.

37 Buhârî, 1/4 (3)

38 İbn Hammâd, ez-Zürriyyetü't-Tâhira, 1/33

Hz. Hatice Validemizin evinin giriŖi

VE VUSLAT

Ve derken bir gün.. Nûr Dağı'nda nûrlar buluşmuş, sema ile yer arasında kopmaz bir bağ kurulmuştu. Cibrîl gelmiş ve çoktan emareleri zuhûr edip ayân olan risaleti tasdikle Allah'tan ilk mesajları getirmişti. Yeryüzünün Emîni ile semanın Emîni, Nûr dağında bir birine kavuşmuş ve böylelikle insanlığa yeniden bir emniyet mesajları geliyordu semalar ötesinden... Artık Nûr'un, Nûr'u karşılama mevsimi gelmiş ve nurlu bir süreç başlıyordu. Semâvî Nûr, arzî Nûr'u kucaklıyor ve;

– Oku!' diyerek O'nu sinesine basıyordu. Dağ ve taşın, taşımaktan aciz kaldıkları bir mesuliyetin konulmasıydı bu, aynı zamanda omuzlara... Vazifenin azameti karşısında hissedilen ağırlık dayanılacak gibi değildi.

Derken, semâvî Nûr, Alak sûresinin ilk beş ayetini tebliğ etmiş ve bunun akabinde, Nûr dağında buluşan iki Nûr birbirinden ayrılmış ve Allah'ın Rasûlü (s.a.s.), hızla Mekke'ye yönelmişti.

O ne gariplik ki, karşılaştığı her bir ağaç ve taş, önünde temenna duruyor, kendisine selam veriyor ve açıkça;

– Allah'ın selamı Senin üzerine olsun yâ Rasûlallah!' diyordu.³⁹

Heyecanla evine döndü ve vefalı eşinden üstünü örtmesini istiyordu;

– Kendimden korkuyorum' diyor ve neticesini bilmediği bir sürecin başlangıcında endişesini ortaya koyuyordu.

Her ne kadar gelişindeki farklılığı fark etse de, O'nu görünce Hatice'nin yüreğine su serpilmmişti. Zira, bu gidış daha uzun sürmüş ve arkasından gönderdiği adamları da elleri boş geri dönmüşlerdi. Başına bir şeyler gelmesinden korkmuştu korkmasına, ama artık geri gelmiş, endişeleri de geride kalmıştı. Ancak bu geliş, öncekilere pek benzemiyordu. Teselli kaynağı olan kerim eş, yine devreye girdi;

– Asla endişe etme! Allah, asla Seni zayi etmez' dedi önce. Ardından da, karşılaştığı durumun endişe verme yerine müjde ifade eden bir süreç olduğunu ortaya koydu.

Ne büyük metanetti bu... Allah'a olan güvenin, akılda zirveyi yakalamanın, ferasette ulaşılamaz bir konumu elde etmenin bir neticesiydi bu şüphesiz. Öyle bir metanet, akıl ve feraset ki, böyle bir konumda bir başka kadının -hatta bir erkeğin- aynı tepkiyi vermesi ne derece mümkündür!?

Bir müddet sonra Allah Rasûlü, başından geçenleri anlattı O'na, ilk olarak. Tecrübe, metanet ve sabır insanı Hz. Hatice, tevekkülü tam bir insandı ve gayet metindi. Başkalarının kendisinden emniyet dilendiği bir Emîn'in sahipsiz olmadığını iyi biliyordu ve zayi olmayacağına olan inancı da tamdı. Kendisinden

39 İbn Hacer, İsâbe, 7/601; Münâvî, Feyzü'l-Kadır, 3/19

beklenen metaneti ortaya koyacak ve destek olması gereken bir zamanda kâinatın iftihar ettiği Yüce Kâmeti yalnız bırakmayacaktı;

– Müjdeler olsun sana ey amcamın oğlu!’ diye başladı sözlerine..! Ardından da;

– Bulunduğun yerde sebat et. Hatice’nin nefsi elinde olana yemin olsun ki ben, Senin bu ümmetin Peygamberi olduğumu umuyorum’ dedi.

O kadar hazırды ki, hiç tereddüt göstermedi ve hemen oracıkta imanla tasdik etti O’nu ve O’na gelenleri..! Destek vermek gibi önemli bir vazifesi olduğunun bilincindeydi. Zira o güne kadar emniyette merkezi tutan bir insanın, kemâlâta giden yolda endişe duymasına da mahal yoktu;

– Endişe duyma!’ diye devam etti sözlerine ve ardından da ilâve etti;

– Allah seni mutlaka muhafaza eder. Çünkü Sen, akrabalarını görüp gözetirsin, düşkünlerin elinden tutar, ihtiyacı olanları giydirirsin, Senin misafirin hiç eksik olmaz, sürekli Hakk’ın peşindesin ve Sen bütünüyle hayır yollarına kendini adanmış birisin.’

Zira sosyal hayatta başkaları için yaşamayı şîâr edinmişler, kevn ü mekânın Sahibi tarafından ilâhi koruma altına alınır ve ilâhi inayete muhafaza edilirdi. Elbette böyle davranan birini Allah zayi etmeyecekti. Zira O’nun istekleri de bu istikamette değil miydi? Toplumda oluşabilecek bu türlü boşlukları doldurup eksiklikleri gidermeyi kendine vazife edinmiş Birini, işin Sahibi yalnız bırakır mıydı hiç..!

Aslında Hz. Hatice, her bir Müslüman kadın için örnek alınacak bir tavır sergiliyor ve dünya adına hayırda en öne geçmenin örneğini ortaya koyuyordu. Evet, Allah için en sıkıntılı günlerde

rüşdünü ispat edenleri O, hiç yalnız bırakır mıydı? Ancak bunu diyebilmek için de o gün Hatice olmak gerekiyordu.

Ardından, yine Varaka ibn Nevfel'e gitti Hatice..! Olup bitenlere şaşırırmamıştı zira, âdeta beklediği bir sonuçla karşılaşmanın metanetini ortaya koymuştu. Kerim zevcesinin anlattıklarını anlattı bir bir Varaka'ya..! Her bir ifadesi, Varaka'nın dünyasında fırtınaların kopmasını netice veriyordu ve bir müddet sonra dayanamadı Varaka,

– Kuddûs..! Kuddûs..!⁴⁰ diye haykırmaya başladı. Ardından da ilâve etti;

– Varaka'nın nefsi yed-i kudretinde olana yemin olsun ki, şayet bana anlattıkların doğruysa ey Hatice! Bu gelen, Musa ve İsa'ya gelen Nâmûs-u Ekber'dir. Ve şüphesiz ki O da, bu ümmetin Nebi'sidir. Git ve bunu O'na söyle, sebat etsin.'

Belli ki, karanlığın koyulaştığı bu demde, Nur Dağı, eteklerinden artık âleme nur saçmaya başlıyordu. Âdeta geceyi gündüze çevirecek bir meşalenin, sönmek üzere tutuşup yanmaya başlamasıydı bu..! Toprağın altındaki tohum çatlamış ve artık filiz verme yoluna girmişti. Beklenen an gelmiş ve insanlığın makus talihi yeni bir döneme el sallıyordu.

İnsanlığın yönünü değiştirecek bu olayı, bir de vasitasız dinlemek gerekiyordu ve yine Hz. Hatice'nin delaletiyle buluştular bir mecliste. Yaş farkı, itaate engel olamazdı ve önce Allah Rasûlü'nün alınından öptü Varaka... Ardından da başından geçenleri dikkatlice dinlemeye başladı, bir bir...

40 Varaka İbn Nevfel'in taaccüp dolu sözleri, başka bir rivayette, 'Subbûh! Subbûh!' şeklindedir. Bkz. İbn Hişâm, Sîretü'n-Nebeviyye, 2/73

Dinledikçe bu yaşlı insan, hâlden hâle giriyor, ayrı bir heyecan duyuyordu. Zira yıllardan beri, kavuşma hasretiyle dolu ve sadece satırlarda okuyarak, geleceği günü can ü gönülden beklediği Müjde'nin, o an yanında duran şahıs olduğunu çoktan fark etmişti. Allah Rasûlü'nün sözleri bitince, bu sefer Varaka'nın dili çözülecek ve aradığını bulmuş bir gönlün heyecanı ve titreyen bir ses tonuyla tarihî şu cümleleri söyleyecekti:

– Keşke ben o gün genç olsaydım, yaşıyor olsaydım da, kavminin Seni çıkarıp yurdundan kovacakları güne yetişip o gün Sana destek verseydim.'

Teselli için gidilen kapıda duyulan sözler gerçekten dikkat çekiciydi; evet, gelecek umut doluydu. Ancak bu umut, öyle kolay elde edilecek gibi gözüküyordu. Aldığı bu cevap karşısında, merak dolu bir ses tonuyla Allah Rasûlü (s.a.s.) sordu Varaka'ya;

–Kavmim beni çıkaracaklar mı?'

Gelen cevap, sadece sorunun cevabını değil, aynı çizgideki bütün mukaddes göçleri içine alacak mahiyetteydi;

-Evet.. Seni de çıkaracaklar. Zira Senin getirdiğin hakikatle gelen hiçbir insan yoktur ki, yurdundan çıkarılmış, vatanından ayrı bırakılmış olmasın..!'⁴¹

41 Buhârî, 1/4 (3)

İLK OLMANIN AYRICALIĞI

Artık, cahiliye döneminde bile Tâhire olarak anılan Hatice, yolunu bekleyip gözlediği Efendisinin dizinin dibinde imanını ilan etmiş ve bundan böyle Hz. Hatice olmuştur. İbn Abbas'ın anlattığına göre, Efendiler Efendisi, bir pazartesi günü namaza durmuş ve kullukla Rabbine yönelmişti. Aynı günün akşamında arkasında saf bağlayan kişi, Hz. Hatice'den başkası değildi.⁴² Zaten O, nübüvvet öncesinde de Efendimiz'i bir baş yüce olarak görmüş ve bütün hareketlerini hep bu minval üzere örgülemişti. Hele, vahiy geldikten sonra bu tazimin boyutunu ölçmenin imkânı yoktu.

Efendiler Efendisi, Cibril'in öğrettiği abdest ve namazı ilk olarak O'na aktarmış ve O da, ilk dersini bizzat Allah Rasûlü'nden almış, O'nunla birlikte ilk namazını kılıyordu.

Böylelikle, dünyanın cehalete kurban gittiği bu dönemde, âlemin yüzünü güldürecek bir 'ilk hareket' başlamıştı. Fakat

42 İbn Abd'l-Berr, İstîâb, 3/1096

karanlıkla bütünleşmiş kara ruhların buna hiç mi hiç tahammülleri yoktu.. olamazdı ve olmadı da..!

Artık Hz. Hatice, Efendimiz'in yanında sadık bir vezir gibiydi; ne zaman bir olumsuzlukla karşılaşırsa, O'nun yanına gelir ve sükûnet bulurdu. İmkân nispetinde hep yanında bulunmaya çalışıyor ve yolunda engel olabilecek mâniaları teker teker kaldırmanın gayretini ortaya koyuyordu.

Yollar çok çileli görünüyordu ve bu çapta bir 'ilk olma'yı temsil etmek, tabii olarak çok zordu. Ancak, işin ucunda 'mağrem nisbetinde mağnem' vardı ve bu, risk nispetinde mükâfatın katlanması anlamına geliyordu. Yaşanılan sıkıntıların büyüklüğü nispetinde mükâfat söz konusuydu ve Allah, bir kulunu sevince türlü türlü imtihanlardan geçirir ve dışını sıkanlar için, rızasının peçesini kaldırır, hususi iltifatlarla serfiraz kılardı onları. Zira sıkıntı O'nun için olunca, ebedî âlemi inşa eden en önemli bir dinamik hâline gelirdi. Hem, bu güne kadar Allah için yola çıkıp da çile ve mihnetlerin imbiklerinde saykılanıp sa'ye sarılmanın semeresini almayan, çile üstüne çile yudumlayıp sonunda mükâfatını görmeyen kim vardı ki.!?

Belâ ve musibetlere dûçâr olmada önceliği, Allah'ın en seçkin kulları peygamberler, sonra harîmine alınan veliler ve ardından da derecesine göre diğer kullar almaktaydı. Bununla Allah, sevgili kullarını çok yönlü bir imtihana tabi tutuyor ve aynı zamanda daha büyük işlerin altına girip hakkı temsil edecekleri güne hazırlıyordu. Başlangıç itibariyle olumsuz gözükse de belâ ve musibetler, aynı zamanda günahların köküne kezzap döküp temizleyen önemli bir unsurdu. Başka bir deyişle, dünyada başa gelen olumsuzluklar, insan için sıkıntı değil, kulluk kapısının sadık bendeleri için Rabbin hayır ve yümün muradı anlamına geliyordu.

Kureyş gelişmelere o kadar sinsi yaklaşıyordu ki, başta Allah Rasûlü olmak üzere Hz. Hatice'ye de acı yaşatmak için üzerlerinde toplumsal baskı kurmaya çalışıyorlardı. Bu sebeple, risalet öncesinde evlendirdikleri üç kızını boşamaları hususunda damatlarına baskı yapıyorlar ve Muhammed'in kızlarını boşadıkları takdirde istedikleri kızlarla evlendirecekleri konusunda garanti veriyorlardı. Kızları Rukiyye ve Ümmü Gülsüm'ü, Ebû Leheb'in iki oğlu Utbe ve Uteybe ile evlendirmişti. Utbe ve Uteybe, baskılar karşısında direnecek fitratta değillerdi ve istedikleri kızlarla evlenme garantisi alır almaz da bırakiverdiler Rukiyye ve Ümmü Gülsüm'ü... Yıkılan yuvalar, ayrı bir hicrana sebep oluyordu Hz. Hatice için de...

Normal şartlarda bir anne ve baba için, sadece bir çocuklarının bozulan yuvası bile hicran oluştururken burada Efendiler Efendisi ve kerim zevcesi Hz. Hatice, iki kızının birden yıkılan yuvasıyla karşı karşıya kalıvermişlerdi. Hem de ortada, bunu gerektiren hiçbir sebep olmadan. Tek sebep, her ikisinin de sadece Allah Rasûlü'nün kızı olmalarıydı.

Yalnız Zeyneb validemizin kocası Ebu'l-Âs, bu baskılara boyun eğmemiş ve Efendimiz'in kızını terk ederek akıntıya kürek çekmemişti. Zira o, kararını kendisi verecek kadar onurlu, aile işlerine başkasının burnunu sokturmayacak kadar da izzet içinde bir hayat yaşıyordu. Ortada bir mesele var ise, bunun kararını kendisi verir ve sonraki hayatını da kendi iradesiyle yönlendirirdi. Onun için bir ailede huzur var ise, bunu dışarıdan hiçbir güç yıkmaya yeltenmemeliydi. Onun da huzurlu bir ailesi vardı ve hanımının farklı düşünmesi bu huzuru hiç etkilemiyor; aksine bu huzurun artması istikametinde katkıda bulunuyordu.

Mesaj yeni gelmişti ve Allah da, Rasûlü de muvaffakiyet va'dediyordu. Ancak bu, zamana bağlı bir hâdiseydi ve daha ilk

günden eserini görmeye imkân yoktu. Sonucunu kestirmek mümkün değildi; buna inanmak için ancak, kavi bir iman ve mutlak bir teslimiyet gerekiyordu. Rasûl'ün arkasında, Rabb'in inayeti olsa da, zâhir itibariyle olayların içinde Hz. Muhammed (s.a.s.) tek başınaydı.

Bir de Efendimiz, hedef hâline getirilmişti; Kureys, her geçen gün artan bir hızla O'nun karşısına dikiliyor, yoluna dikenler döşeyip, yollardan geçerken de köşe başlarında taşa tutuyordu. Dolayısıyla şartların olumsuzluğu, muhakemeye hareket etme konusunda insanlara imkân vermiyor ve aydınlığa çağırın her baş yüce gibi O da, sürekli devam ede gelen bir tepki kampanyasının gölgesinde bırakılmak isteniyordu.

Zaten o gün, 'inandım' demek, belâ ve musibetlerin sağanak olup tepeden yağması anlamına geliyordu. Ne, sabah evden çıkarken akşama sağ ve salim dönme garantisi, ne de, akşam çıktığında sabaha ulaşma güvencesi vardı. Kılıçlar gayızla bileniyor ve hiddetle başlarda uçuşturuluyordu. Kapılara işaretler konuluyor ve küfrün potansiyel hedefi haline gelen her imanlı gönül, âdeta topyekûn bir abluka hayatı yaşamaya zorlanıyordu.

Şartların böylesine zorlaştırıldığı bir dönemde dine sahip çıkmak ayrı bir yürek istiyordu. Bu kadar olumsuzluğun beraberce yaşandığı bir dönemde dine omuz vermenin de, elbette ayrı bir bedeli olmalıydı.. vardı da..! Hattâ bu farklılığı bizzat Allah tescil etmişti. Bu, bir 'rıza' tesciliydi ve gül devrinin güzelliklerini görmeden, mal ve canıyla kendini ortaya koyanlarla, sonra gelip de aynı şeyleri yapanlar, kadr ü kıymet ve mükâfat itibariyle bir olmazdı. Gerçi ilkler, derece bakımından sürekli bir rüchaniyet yaşasalar da Allah, arkadan gelip aynı güzellikleri yaşayanlara da hazinelerinden bol bol verecekti. Ama O'nun katında ilk olmanın çok ayrı bir anlamı vardı. Bunun için O, 'feth'i bir milâd kabul

edecek, onun ‘öncesi ve sonrası’ ölçüsünü koyacaktı ve netice itibariyle, fetihten öncekilerin, fetih sonrasındakilere nisbetle ‘kendi katında’ daha ayrı bir değere haiz olduklarını anlatacaktı.⁴³

Allah Rasûlü de, Ömer’e mukabil Ebû Bekir’i,⁴⁴ Hâlid ibn Velîd’e karşı da Abdurrahman ibn Avf’i⁴⁵ tercih edip sinesine baskarken aynı ölçülerle hareket etmiyor muydu? Zira, herkesin karşı koyduğu bir zeminde, elini göğsüne vurup ölümüne destek vermek, öyle kolay unutulacak bir vefa değildi..! Kim olursa olsun, bu vefaya ilişildiği yerde Allah da, Rasûlüllah da ilklerine sahip çıkıyor ve haklarının, başkaları tarafından da teslim edilmesini istiyorlardı.

Hiz. Hatice ise, ilklerin de ilkiydi. İlk yâran, ilk zevce, ilk göz ağrısı ve Hira’daki vuslatın hemen akabinde iman eden ilk şahıstı; Cebrâil’in öğrettiği ilk abdesti O’ndan alıp Efendimiz’le ilk defa namaz kılan da o idi. Cibril gelip de abdest ve namazı talim edince Allah Rasûlü (s.a.s.), ilk olarak kerim zevcinin yanına gelmiş ve Zemzem’in başına giderek buradan abdest alıp ilk defa beraberce namaz kılmışlardı. Efendimiz’e ilk defa cemaat olan da yine o idi.⁴⁶

Hatice’nin kelime anlamı da zaten, ‘erken doğan’ demektir. O’nun şahsında isimle müsemmanın mutabakatı, o kadar zâhirdir ki, kadr ü kıymetine yetişmeye imkân yoktu. Zira O, Saâdet Asrı’na doğan ilk yıldız ve ilk günlerin de ilk gülüydü. Bu, öylesine gıpta edilecek bir husustu ki, böyle bir ilk olma fırsatını kaçırmamanın üzüntüsünü yaşayan Afif ibn Ömer, yıllar sonra şunları anlatacaktı;

–Ben, cahiliye döneminde ticaretle uğraşan bir adamdım. Bir gün yola düşmüş ve Mina’da Abbas ibn Abdilmuttalib’in yanına gelmiştim.

43 Buhârî, 3/1164 (3017); İsbahânî, Müstedrek, 2/266 (1504)

44 Buhârî, 4/1721 (4364)

45 Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, 9/349

46 İbn Hişâm, Sîre, 1/244

O sırada oraya bir adam geldi. Önce güneşe şöyle bir baktı ve meylettiğini görünce namaz kılmaya başladı. Sonra bir kadın geldi ve o da arkasında namaza durdu. Ardından ergenlik çağına daha yeni adım atmış bir çocuk yanlarına koşup geldi ve o da namaz kılmaya başladı. Abbas ibn Abdilmuttalib'e;

– Bu kim ey Abbâs?' diye sordum;

– Bu, Abdumuttalib'in oğlu Abdullah'ın oğlu Muhammed' diye cevapladı ve ilave etti;

– Benim de kardeşimin oğlu. Nebi olduğunu söylüyor. O'na, bu kadın ve çocuktan başka inanıp tabi olan yok henüz. Ama O, yakın bir gelecekte kendisine, Kistrâ ve Kayser'in hazinelerinin verileceğinden bahsediyor.'

Bu sefer de;

– Peki, bu kadın kim?' dedim;

– Bu kadın, O'nun hanımı Hatice binti Huveylid' dedi. Son sorumu tevcih ettim;

– Ya bu çocuk?'

– Çocuk da amcasının oğlu Alî ibn Ebî Talib' cevabını verdi sükûnetle.

– Peki, yaptıkları ne? Ne yapıyorlar?' dediğimde de;

– Namaz kılıyorlar' cevabını verdi.⁴⁷

Bu, tarihten sadece bir sayfa. Ancak, Afif ibn Ömer'in esas hicranı ve kaçırıldığı fırsata yanışına bir bakın. Bunları anlattıktan sonra, bin pişmanlıkla şunları söylediğine şahit oluyor tarih;

–Ne kadar isterdim; o gün ben de Müslüman olsaydım da, onların dördüncüsü ben olaydım.⁴⁸

47 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/209, 210; İbn Sa'd, Tabakât, 8/18

48 Hâkim, Müstedrek, 3/201 (4842)

VEFAYI EHL-İ VEFADAN ÖĞRENMEK GEREK

İşte bu ilklerin temsilcisi Hz. Hatice'nin, ölümüne bir vefası vardı ortada..! Vefa ehlinin, bunu unutmasına imkân olabilir miydi? Yıllar sonra bir başka vefa insanı Âişe validemiz, ilkler arasındaki bu vefayı şu cümleleriyle anlatacaktı;

– Onunla aynı âni hiç paylaşmadığım hâlde Rasûlullah'tan, Hatice'yi kıskandığım kadar hiçbir kadını kıskanmadım. Zira Allah Rasûlü (s.a.s.), O'nu o kadar çok zikrediyor ve devamlı O'ndan sena ve övgüyle ile bahsediyordu ki, ne zaman bir konyun kesse, onu parçalara ayırır ve Hatice'nin arkadaşlarına da gönderirdi.⁴⁹

Zira seven, sevdiklerinin sevdiğini de sever, onları da unutmazdı. Akrabalarına karşı saygıda kusur etmez, ihtiram gösterir ve altındaki minderi verip üzerine oturmalarını isterdi. Sebebi sorulduğunda,

– Ben, onun sevdiklerini de severim⁵⁰ buyururdu.

49 Buhârî, 3/1389 (3607)

50 Yemâni, Ümmü'l-Mü'minin Hatîcetü Bintü Huveylid Seyyidetün fî Kalbî'l-Mustafâ, 13

AMAN ALLAH'IM! HÂLE GELMİŞ!

Bir defasında Allah Rasûlü, Hz. Hatice'nin kız kardeşi Hâle'nin, eve girmek için izin istediğini duymuştu. Sesini ve izin isteme tarzını Hz. Hatice'ye o kadar çok benzetmişti ki, heyecanla ayağa kalkmış ve,

– Aman Allah'ım! Bu Huveylid'in kızı Hâle'dir!' demişti.

O'nun bu heyecan ve helecanına şahit olan Âişe validemiz ise, kadın fitratının gereği olarak kıskanıp araya girmiş ve yıllar önce ölüp aralarından ayrılmış birisi için bu kadar ilginin sebebini sormuştu. Bir yönüyle Allah'ın kendisine, ondan daha hayırlılarını verdiğini ifade ediyor ve bu kadar ilgiyi biraz fazla buluyordu. Belki de Hatice'nin kadrini, bizzat Allah Rasûlü'nün ağzından âleme ilân etmek için bir zemin hazırlamayı bu..!

Allah Rasûlü ise, duyduklarından hoşlanmadığını îmâ ettirecek ve;

– O'nun gibisi var mıydı?' diye başladığı cümlelerini,

– Allah'a yemin olsun ki Allah, Bana ondan daha hayırlısını vermemiştir; insanlar küfrederken o Bana inandı. İnsanlar Beni yalarken o Beni tasdik etti. İnsanlar mahrum ederken malıyla Beni o destekledi. Ve Allah, onun vesilesiyle Beni evlât olarak rızıklandırdı' şeklinde tamamlayacak ve böyle bir çıkışı tasvip etmediğini ifade edip Hz. Hatice'nin hatırına toz kondurmayacaktı.

Maksat hâsıl olmuştu ya, feraset ve basiret insanı Hz. Âişe validemiz de, hemen affını dileyecek ve daha sonra Hz. Hatice hakkında asla olumsuz bir şey söylememe konusunda söz üstüne sözler verecekti.⁵¹

51 Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr, 23/11; Zehebî, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ, 2/112

CEBRÂİL'LE HOŞ SOHBET

Şam yolculuğuyla başlayan süreçte, Hira'dan inişle birlikte Allah Rasûlü'nün üzerinde daha bir ayrı titreyen Hz. Hatice, O'nun için âdeta pervâne olup etrafında dönüyordu. Mekke'de sıkılıp yalnızlığın sevdireldiği dönemlerde arkasına düşer ve sürekli yakınında olmayı fazilet bilirdi. Gelişi biraz uzayınca hemen eline bir şeyler alır, Mekke'nin yukarı bölge ve yüksek dağlarında Allah Rasûlü'nü aramaya çıkardı.

Yine böyle bir gün, insan suretinde Cibrîl'le karşılaştı. Daha önce hiç görmediği bu yabancı kendisine Son Nebi'yi soruyordu. Çok endişelendi; O'na kötülük yapmak isteyen birisi olmasından korkmuştu. Gelip durumu Allah Rasûlü'ne anlattığında, tatlı tebessümüyle karşılaştı O'nun; zira Efendiler Efendisi, gördüğü Zât'ın Cebrâil olduğunu söyleyecek ve böylelikle Hatice de, rahat bir nefes alacaktı.

Mekke, Allah Rasûlü'nün karşısına dikilip bayrak açsa da Hz. Hatice, sürekli bir destekçi ve yılmaz bir yardımcı olmuştu. Huzu-

runu kaçırmak istediklerinde Efendimiz (s.a.s.), O'nun yanında huzur buluyor, hayatına kastettikleri demlerde yine O'nun yanında güven solukluyordu. Bunun için zaman zaman kendi bilgisini konuşturup belli istişhadlarda bulunuyor ve Efendisine destek vermeye çalışıyordu. Bir gün, Hz. Cebrâil'i kastederek Efendimiz'e,

– Ey amcamın oğlu! Sahibin Sana tekrar geldiğinde bana da haber verebilir misin?' demişti. Zira, güneşi balçıkla sıvamaya yeltenen bazı nâdanlar, gelenin melek değil de, -hâşâ- şeytan olduğunu söylüyorlardı. Kabul görmüştü ve nihayet Cebrâil geldiğinde Efendiler Efendisi, Hatice'yi yanına çağırırdı;

– İşte bu Cebrâil'dir, yanıma geldi' diyordu.

Hz. Hatice, hiç vakit kaybetmeden Efendisi'nin yanına koştu ve bir istirahatda bulundu; bulunduğu yerden kalkıp dizine oturmasını istiyordu. Efendiler Efendisi, kırmayacaktı. İsteği yerine gelince,

– Onu görüyor musun?' diye sordu.

– Evet' cevabını almıştı. Sonra da sırasıyla sağ dizine, ardından da kucağına oturmasını istedi. Her defasında,

– Şimdi görüyor musun?' diye soruyor ve,

– Evet' cevabını alıyordu. Nihayet başındaki örtüyü çıkarıp Allah Rasûlü'nü de sînesine yaklaştırdığında,

– Şimdi görüyor musun?' diye aynı soruyu tekrar sordu. Bu sefer durum farklıydı ve Allah Rasûlü;

– Hayır' cevabını verdi. Bunun üzerine Hz. Hatice;

– Sana müjdeler olsun. Yerinde sabit kal. Allah'a yemin ederim ki, bu melektir. Asla şeytan değildir' dedi. Zira gelen melek değil de şeytan olsaydı, asla hayâ duymaz ve meclisten ayrılmazdı.⁵²

52 Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 8/256; İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî, 7/720

Yine, Özlenen Nebi'den ayrı kalmamak için peşine düştüğü günlerden birinde Hz. Hatice, Efendisine yiyecek ve içecek götürmek için yola çıkmıştı. O esnada Allah Rasûlü'nün yanında yine Hz. Cebrâil vardı, gelişini görünce, Allah Rasûlü'ne dönecek ve şu müjdeyi verecekti;

– Şu gelen Hatice'dir. Yanında, içinde yiyecek ve içecek olan bir kap var. O Sana geldiğinde, O'na Rabbi'nden ve benden selâm söyle. Aynı zamanda onu, içinde ne bir gürültü ne de yorgunluk olan Cennet'te, inciden bir sarayla müjdele.'

Yanına gelip de Cibrîl'in getirdiği selâmdan bahsedince Allah Rasûlü, hiçbir tavır değişikliğine girmeden aynı vakûr edasıyla şöyle cevap verecekti Hz. Hatice;

– Selâm O'dur. Selâm O'ndandır, Allah'ın rahmet ve bereketi Senin üzerine olsun yâ Rasûlallah! Şeytan dışında selâmı işiten herkese selâm olsun. Ve Cebrâil'e de selâm olsun.'⁵³

53 İbn Abd'îl-Berr, İstîâb, 4/1821

SOLUKLARINI TAKİP EDİYORDU

Adım adım Allah Rasûlü'nü takip ediyor, duygularında bile O'nu yakalayıp isteklerini yerine getirebilmenin heyecanını yaşıyordu. Bir gün, kölelerinden biri olan Zeyd'le iyi anlaşmış olduğunu görmüş ve fitratındaki zenginliği keşfedip ona ayrı bir yakınlık duyduğuna şahit olmuştu. Hemen delikanlı Zeyd'i yanına çağırarak ve,

– Bundan böyle Muhammed'in emrindesin' deyivermişti. Artık Zeyd, Efendiler Efendisi'nin emrine verilmişti. O ise, insanlara insanca muamele için vardı... Orada da insanlığını konuşturdu ve Zeyd'in bukağlarını çözecek yolları gösterdi. Arkasından da;

– İstersen yanımda kalabilirsin. Ama dilersen babanın yanına da gidebilirsin'⁵⁴ diye onu muhayyer bırakıp hürriyete giden yolları göstermişti. Ama Zeyd, baba ocağının sıcaklığını bile O'na değişecek değildi. Zira, ardı ardına önüne yollar açılmış olmasına rağmen esas gidilecek yolun, içinde bulunduğu haneden geç-

54 İbn Sa'd, Tabakâtü'l-Kübrâ, 3/42

tiğini O da, Hz. Hatice gibi erken anlamış ve Allah Rasûlü'nün yanını tercih edecek, O'na sadık bir yârân olup yanında kalmayı, baba ocağındaki sıcaklıktan daha munis bularak ebedi hürriyeti talep edecekti.

Şüphesiz Hz. Hatice, Hira'daki ilk vuslatla başlayan süreçte hep Efendisi'nin yanında yer alıyor; ne zaman kinle köpüren Kureyş'in şiddet ve hiddetine maruz kalsa, ne zaman moral bozan bir hadiseyle karşılaşsa ve ne zaman da ruh dünyasını rencide eden bir hakaretle karşılaşsa Allah Rasûlü (s.a.s.), hep Hatice'nin yanına gelip O'nun engin dünyasındaki güzellikleri paylaşarak teselli buluyor, sıkıntı ve mihnetlerini de hafifletmiş oluyordu.⁵⁵

55 İbn Hacer el-Askalânî, İsâbe, 7/604

MAL VE CANIYLA CİHADIN ÖNCÜSÜ

Hatice, zengindi; ancak mücerret zenginlik insana ne bir huzur veriyor ne de duyguları tatmin edebiliyordu. O, bir maksada yönelik elde edilen ve O'nun için kullanılan bir değer olduğunda ise değerler üstü değere ulaşıyor ve kabir sonrasını da aydınlatan ebedî bir servete dönüşüyordu. Bunun için Hz. Hatice, mal ve canını ebedileştirmede aşırı hassasiyet gösteriyor ve bütün değerini Allah Rasûlü ve davası uğrunda seferber ediyordu.

Bilhassa Efendimiz (s.a.s.), Hira'dan indikten sonra, heyecanlarında daha da aktif hale gelmiş ve şahsî hayatını da unutarak Mekke'lilerin imansızlığı karşısında gecelerini bile feda etmeye başlamıştı. Kapı kapı dolaşıyor ve bir gönülün daha imanla tanışması için, kendini parçalarcasına bir gayret ortaya koyuyordu. Adım adım peşinden takip edip yaptıklarını yıkmak isteseler de, nerede bir insan, nerede iki insan görürse mutlaka ikincisi, üçüncüsü O oluyor; Allah'a imanla kalbini aydınlatıp ebedî hayatını

kurtarmasını talep ediyordu. İnsanları Hakk'a davet etmenin en pratik yolu ise, onlara iltifatlar ederek yemeklere davet etmek ve midelerine seslendikten sonra bir de akıl ve kalplerine hitap etmektir. Efendimiz de bu yolu deniyordu; o gün için iki delikanlı olan Zeyd ibn Hârise ve Hz. Ali, sokak sokak dolaşıp insanları yemeğe davet ediyor, Hz. Hatice validemiz de evde, davete icabet edeceklere yemekler yapıyordu.

Güzellikleri başka muhtaç gönüllere de aktarabilmek için kim bilir, ne yemekler tertip etmiş, imkânı olmayanların elinden tutmak için ne fedakârlıklarda bulunmuştu..! Hirâ'da başlayan vuslatın üzerinden daha birkaç yıl geçmemiştir ki, bir zamanların en zengin kadını Hatice'nin elinde, mal mülk anlamında bir şey kalmamış, kendisi muhtaç konuma gelmişti. Belki de yıllar öncesinin dillere destan zenginliği, o günkü Ebû Leheb, Ebû Cehil, Utbe ve Şeybe gibi kadir bilmezlerin kursak ve midelerinde tükenmişti.

Ama ne önemi vardı; bunu yaparken O, elindeki en değerli malın bile, iman safına gelecek bir gönülden daha kıymetli olmadığını biliyor ve ona göre hareket ediyordu. Zira öylesine cömertti ki, inandığı değerler uğruna canı dâhil elindeki her şeyi vermeyi en büyük meziyet görüyordu.

Onun böylesine kendini ortaya koyarak yaptığı fedakârlıklar, kadr ü kıymetini ulaşılmaz kılıyor ve yeryüzü kadınları arasındaki sıralamada öncelik itibarıyla en üstün bir konuma getiriyordu. Eliyle sema ve yeri işaret eden Efendimiz bir gün,

– Göklerin en hayırlı kadını, İmrân'ın kızı Meryem, yeryüzünün en hayırlı kadını ise Huveylid'in kızı Hatice'dir⁵⁶ diyecek ve onun faziletini anlatmaya duracaktı.

56 Müslim, 4/1886 (2430)

İlk insandan bu yana, erkeklerin pek çoğunun, risâlet ve velâyetin gölgesi altında kemâle erdiğini anlatan Hz. Peygamber (s.a.s.), bir başka gün de, kadınlardan sadece dört tanesinin bu noktaya ulaştığını ifade ederken, onlardan birisi olarak Hz. Hatice'yi sayacaktı.⁵⁷

57 Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 9/218

Efendimizin (s.a.s.) bazen namaz kıldığı ve heyetleri karşıladığı Hz. Hatice Validemizin evinden bir bölüm

SÜRGÜN YILLARI

Bir... iki... derken inanan insanların sayısı artmaya başlayınca Kureyş'in kin ve nefreti hortlamış ve amansız bir düşmanlık başlamıştı. Elllerinden gelse inanan her bir gönlü, oksijenden bile mahrum edeceklerdi. Adım adım takip ediyor ve buldukları her fırsatta bir kötülük plânlayıp yok etmeye çalışıyorlardı.

Bilhassa Habeşistan'a gidenleri geri getirmek için arkalarından gönderdikleri adamları eli boş, ilgililere verilmek üzere hazırladıkları pahalı hediyeleri de reddedilmiş olarak geri gelince küplere binmişlerdi. Üstelik bir de, Müslümanların orada rahat ibadet ederek rahat bir şekilde Kur'an okudukları haberini alınca artık çileden çıkmışlardı. Nasıl olur da, onlar, kendi otoritelerinin dışında bir başka yerde kabul görebilirler, her istediklerinde namaz kılip diledikleri gibi Kur'an okuyabilirlerdi!?

Hele bir de Ömer'in, aralarından kopup gelerek Müslüman olması, bardağı taşıran damla gibiydi. Zaten, Allah'ın aslanı Hz.

Hamza gibi birisini, kendi saflarından yeni kaybetmişlerdi... Yok, yok... İş, çığırından çıkıyor ve bir daha kontrol edemeyecekleri bir istikamette gelişme gösteriyordu.

Bu durumdan kurtulmak için, hemen bir araya gelip, ölümden beter bir karar aldılar. Buna göre, Müslümanları Mekke'den kovacak, bütün yolları kesecek, kız alıp vermeyecek, yiyecek ve içecek temin edebilecekleri bütün kaynaklarını kurutacaklardı.

Çok sıkıntılı günlerdi. Sıkıntıyı zirvede yaşayan da, yine Allah'ın en sevgili kulu Allah Rasûlü'ydü. Düşmanlık ve kinleri o dereceye ulaşmıştı ki, artık varlıkları bile rahatsızlık vermeye başlamış, onlarla birlikte aynı şehirde yaşamaya bile tahammülleri kalmamıştı. Mekke, olanca şiddetiyle hücum ediyor ve inananlara nefes bile almayı çok görüyordu. Bütün bu planları hazırlayıp çirkinliklerin altına atanlar arasında başı çeken yine, ümmetin firavunu Ebû Cehil'di.

İşin doğrusu, Hz. Muhammed ve Ashabını Mekke'den kovuyor ve çölün çetin şartlarında kendiliğinden ölüp, asırlarca devam edecek kan davalarına sebebiyet vermeden yok olmalarını istiyorlardı.

Bunun için bütün bağlarını kesecek, akrabaları dâhil kimse'nin yardım etmesine müsaade etmeyecek, kız alıp vermeyecek ve her türlü irtibatı keseceklerdi. Bugünkü toplama kamplarından beter bir adımdı bu... Böylelikle kendilerinden olmayan her bir insanı, kendi hallerinde ölümlerle baş başa bırakmış oluyorlardı. Bunun adı boykottu ve açık arazide, gündüzlerin sessizliği ve gecelerin de yalnızlığı içinde, kızgın güneşin altında ve kavurucu çölün dayanılmaz kasveti içinde, yüzyıllarca devam etmesi muhtemel kan davalarına da sebebiyet vermeden tabii olarak birer birer yok olmalarını bekleyeceklerdi.

Varaka'nın dedikleri çıkmaya başlamıştı. Kin ve nefretin bu kadarı da olmazdı; ama o günün Mekke'sinde bunlar oluyordu. Karşı koymaya da imkân yoktu; mecburen ayrıldılar Mekke'den ve Mekke'lilerden..!

Yine Ebû Tâlib'in himaye kanatları vardı ortada. Mekke'nin dışında Şi'b-i Ebî Talib'in mekânında çadır kurdular kıt kanaat imkânlarıyla... Çadır denilenler de çoğu zaman, yamalı kırk bohçanın, çubuklar üzerinde emaneten durmasından ibaretti. Müslüman olmamasına rağmen amca Ebû Tâlib'in gayretleri görülmeğe değerdi. Hatta yeğenin başına gelebilecek olumsuzluklarla karşılaşmamak için, türlü türlü sebeplere tevessül ediyor ve tedbir olarak, O'nun yatağına kendi oğullarından birini yatırıyor.

Şehrin dışında çıplak bir arazi idi Şi'b-i Ebî Talib. Üç yıl sürecek bir mihnet dönemiydi bu. Sıkıntılar, katlanarak geliyordu; hemen her gün, bir çadırdan feryâd ü figân sesleri yükseliyor, salgın hastalıkların sökün ettiği Şi'bi Ebî Tâlib'den, göçüp gidenlerin ardından sıklıkla ağıtlar yankılanıyordu, keyif çatan Mekke'lilerin üstüne..!

Açlık, susuzluk ve hastalıkların iniltisinde geçen koskoca üç yıl..! Bu ne zulümdü ki, kadın-ihtiyar, çocuk-hasta demeden herkesi aynı konumda değerlendiriyor ve asla taviz vermiyorlardı.

Açlıktan çılgınlıkları yükseliyordu çocukların, Fârân dağlarında... Geceleri Rabbiyle baş başa namaza durduğunda, kulağına hep, çocukların ağlaşan sesleri gelip çarpıyor ve bir mızrap gibi kanayan yüreğine, birer inilti halinde vurup duruyordu, tükenme bilmeden.

O kadar açlık ve sıkıntı çekmişlerdi ki, Sa'd ibn Ebî Vakkas gibi, gecenin karanlığında bir kenara gidip bevlederken, farkına

vardığı bir deri parçasını yıkayıp temizleyen, temizleyip de ateşe tutup yiyen ve neticede üç gün belinin doğrulmasına sebep olduğu için Rabbine hamdeden baş yüceler vardı.⁵⁸ Çoğu itibariyle ağaçların yaprak ve kabuklarını yiyerek ayakta kalmaya çalışıyor ve bu sebeple de ihtiyaçlarını koyunlar gibi gideriyorlardı.⁵⁹

Bir zamanların zengin kadını Hz. Hatice de O'nunla birlikte aynı sıkıntılara katlanıyordu. Her ikisi de, bir diğerinin çektikleri karşısında hüzünlenmesine hüzünleniyorlardı ama ellerinden de pek bir şey gelmiyordu. Zira o gün Kureyş, bütün yolları tutmuş ve kimsenin yanlarına yaklaşmasına müsaade etmiyordu.

Aslında böylesi bir boykot ve mahrumiyetten, Hz. Hatice validemiz istisna idi; zira o gün için asıl hedef, doğrudan Hâşim oğullarıydı. İsteseydi, üç yıl süren böyle bir mihnet altına girmez ve Mekke'de rahat bir hayat imkânı bulabilirdi. Ancak o, öyle bir imana sahip idi ki, daha ilk günden itibaren kıymetini zirvede takdir ettiği Allah Rasûlü'nü yalnız bırakacak bir fitratın insanı değildi. Sevinçlerini O'nunla paylaştığı gibi hüzünlü anlarında da hep yanında olmalıydı ve o da öyle yapacak; Mekke'deki sıcak döşeğe, atmış yaşına rağmen Şi'b-i Ebî Tâlib'deki açlık ve susuzluğu tercih edecekti. Zira, onun gibi bir destekçiye, böylesine zor günlerde daha çok ihtiyaç vardı.

Böylesi bir fedakârlık, gözden kaçır mıydı hiç!? Allah Rasûlü (s.a.s.) de, nefes alıp verdiği müddetçe böylesi bir vefaya vefa ile mukabelede bulunacak ve her fırsatta onu nazara verip sonrakilere güzel bir misal olarak anlatacaktı. Tarihin, önünde selam duracağı böylesi fitratlar acaba kaç tanedir dersiniz!?

58 İbn Kesîr, El-Bidâye ve'n-Nihâye, 4/71

59 Buhari, Rikak, 17; Dârimi, Cihad, 22

Tabii olarak Hz. Hatice, öyle eli kolu bağlı kalacak bir fitrat değildi. Elindeki imkanlar, boykotun değirmeninde öğütülse de piyasayı biliyordu ve çoğu zaman yeğenini devreye sokup, elinde kalan ne varsa onları gizlice Şi'b-i Ebî Tâlib'e ulaştırıyor ve açlara çare, açıklara da sütne oluyordu. O gün için henüz Müslüman olmayan yeğeni Hakîm ibn Hizâm, çok sevdiği halası için zaman zaman geceleri yola çıkıyor ve ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyordu. O, yine böyle bir gün, yiyecek getirmeye niyet etmiş ve bir avuç buğday götürmek için gizlice yola koyulmuştu. Bu durum, Ebû Cehil'in gözünden kaçmadı ve kesti yollarını. Cehaletin otoritesine kendi başına bir fert nasıl karşı koyabilirdi? Kardeşi bile olsa farklı sesin çıkmasına tahammülü yoktu;

– Hâşimoğullarına yiyecek götürmek ha!' diye sert bir tavır koydu önce. 'Yemin olsun ki, ne sen elimden kurtulabilirsin ne de onlara yiyecek götürebilirsin. Seni Mekke'de rezil ederim' diye de ilâve etti.

Onlar bu hâldeyken yanlarına Ebu'l-Bahterî geldi. O da Hâşimoğulları'ndandı. İman etmemişti ama insafliydi. Önce, olayın sebebini öğrenmek istedi ve;

– Aranızda ne oluyor öyle?' diye sordu. Ebû Cehil;

– Hâşimoğulları'na yiyecek götürmeye yeltenmiş!' diye cevap verdi. Bunun üzerine Ebu'l-Bahterî;

– Yanında, halasına götürmek istediği yiyecek var ve sen onu götürmesine engel oluyorsun, öyle mi!?' diye tepki verdi önce. Ardından da;

– Çekil bu adamın yolundan!' diyerek zulme son vermek isteyenince, inadında direnen Ebû Cehil'le aralarında kavga başladı. Hattâ Ebu'l-Bahterî, eline geçirdiği bir çene kemiğiyle Ebû Ce-

hil'in kafasına vurup başını yaracak ve bu hamle, Kâbe duvarına asılan anlaşma metnini aşağıya indirecek süreci hazırlayacaktı.⁶⁰

Çok çileliydi. Sadece kendi çektikleri değil, Efendisinin başına gelenler de derinden yaralıyordu O'nu. Allah'ın en Sevgili Kulu'ndan, ikisi erkek altı çocuk dünyaya getirmişti. Önce, henüz yeni yeni emeklemeye başlayan süt kuzusu Kâsım, vefat etti. Kalb mahzun olmuş, gözler de yaş döküyordu. Ancak ondaki sabır kuvveti, risalet hânesine ulaşacak her türlü olumsuzluğa katlanacak mahiyetteydi. Rasûlullah'ın yanına geldi. Zira, O'nun da teselliye ihtiyacı oluyordu;

– Yâ Rasûlallah! Kâsım'ın sütü taşı. Keşke Allah, süt çağını tamamlayınca kadar ömrünü uzatsaydı' diye temennide bulundu. Bunun üzerine Allah Rasûlü (s.a.s.);

– O, süt dönemini Cennet'te tamamlayacak' buyurdu. Metin insan çok sevindi ve;

– Şayet bunu bilseydim yâ Rasûlallah! Onun ölümü bana daha hafif gelirdi' dedi. Rasûlullah da;

– Dilersen Allah'a dua edeyim de, sana onun sesini işittireyim' buyurunca, sabırda olduğu gibi tevekkülde de zirveyi temsil eden Hz. Hatice;

– Hayır, yâ Rasûlallah! Allah ve Rasûlü'nü tasdik ediyorum' diyecekti.⁶¹

Hatice, Allah ve Rasûlü'ne ilk iman edip tasdik edendi. Ondan önce ne bir kadın ne de bir erkek Müslüman olmuştu. Bu yö-

60 (Bkz. Târihu't-Taberî 1/550) Ebu'l-Bahterî, Müslüman değil ve Müslüman olmadan da vefat etti. Ancak Efendimiz'in vefasından o da nasibini alacaktı. Zira Bedir savaşında karşı cephede Müslümanlarla savaşmak için gelenler arasında o da vardı. Onun geldiğini görünce Allah Rasûlü (sas), ashabına şöyle ilan etti; Ebu'l-Bahterî, size ilişmediği sürece dokunmayın ona.' (İbn Sa'd, Tabakâtü'l-Kübrâ, 2/23)

61 İbn Mâce, Sünen, 1/484 (1512)

nüyle Allah (celle celâluhû), Rasûlü'nün yükünü hafifletmiş oluyordu. Her ne zaman Nebiler Serveri'nin (s.a.s.) karşısına birisi çıkıp O'nu yalanlasa, davasına dil uzatıp karşı koysa ve hayatına kastedip toplumdan tecrid etmeye çalışsa, O'nun yanına geliyor ve O'ndan bulduğu destekle yükünün hafiflediğini, insanlardan gelen sıkıntıları bir bir unuttuğunu ve üstüne üstelik daha fazla aşk u şevkinin arttığını hissedirdi. Efendimiz, O'ndan, kendisini üzecek en ufak bir olumsuzluk ne görmüş ne de duymuştu. Aksine, O'nun yanına geldiğinde ayrı bir teselli buluyor, bulutların bir bir silinip gittiği yüzünde tebessüm üstüne tebessümler belirliyordu. Ancak, her bir insan için takdir buyurulan zaman Hz. Hatice için de yaklaşmış, fani dünyaya veda ile Cennet ve Cemalullah'ı müşahede için sayılı günleri kalmıştı.

Seneler hüzmün yudumluyordu. Kâsım'ın ardından küçük Abdullah da, dünyanın bütün sıkıntılarından kurtulmuş, daha emeklerken ebedî güzelliklere yelken açmıştı. Bir tarafta yokluk içinde geçen acı dolu yıllar, diğer yanda ise üst üste gelen firakın darbeleri vardı. O da bir anneydi ve kucağına alıp sinesine sarıldığı en değerli varlıkları peşi peşine vefat ediyordu.

Sıra Ebû Tâlib'deydi ve gün geldi, o da gitti. Allah Rasûlü için müşfik bir baba, güvenli bir koruma ve gönlü zengin bir amca artık yaşamıyordu. O'nun matemine bile katılıp Efendisinin derdine ortak olamadı Hz. Hatice; zira sıra kendisine gelmiş ve Hatice de ölüm döşeginde, sürgündeki derme çatma çadırın içinde fani âleme veda zamanını beklemekteydi. Efendisinden ayrılmak zor olsa da Hatice'nin, malı ve canını davası uğruna feda ettiği o Kerim zevcinin kolları arasında, ebedî hayata yelken açacağı zaman artık çok yakındı.

Hz. Hatice Validemizin kabrinin eski bir halinin görünümü

VEDA ZAMANI

Ebû Tâlib'in vefatı üzerinden henüz üç gün geçmişti. En azından dünyaya veda ederken bir adres bırakması için çok uğraşmış ama dudaklarından bu adresi ifade eden bir cümle duyamamıştı. Üstelik onun yokluğunu fırsat bilen Kureyş, artık daha acımasızca yüklenecek ve Allah Resûlü, bu yüklenmelerde kendini hi-maye eden büyük bir destekten de yoksun olacaktı.

Beri tarafta, bir diğer destekçi Hz. Hatice de hastalıktan kıvranıyordu. Son yolculuk öncesinde Allah Rasûlü (s.a.s.), ateşler içinde kıvranan kerim zevcini ziyaret için yola koyuldu.

Zaten, çok üzüntülüydü; en büyük destekçi ve hâmisi, amcası Ebû Tâlib'in imanına şahit olamadan, dünyadaki sıcaklığına mukabil ebedî huzuru kazanma yoluna girdiğini ifade edecek bir kelime duyamadan onu toprağa vermenin hüznü içindeydi. Zira, inanması için çok uğraş vermişti ama, bir türlü tasdik ifade eden cümleyi duyamamıştı Ebû Tâlib'in ağzından. Bir diğer amcası Hz. Abbas;

– Yâ Rasûlallah! Sanki ben duyar gibi oldum’ dese de O, başını sallayacak ve duymadığını ifade edecekti.⁶²

Karanlığın koyulaştığı en zifiri demlerdi. Hasta yatağında bıraktığı kerîm zevcesinin durumunu merak ediyordu ve çadırına yöneldi telaşla... Ebû Tâlib gibi bir dayanaktan mahrumiyet yanında, can dostu ve en sadık yârânından da mahrum kalmak vardı işin ucunda...

Yaklaştı ve çadırın perdesini araladı yavaşça..! Hastalıkla inleyen Hz. Hatice’nin hali yürek yakıyordu: belli ki bu iniltilerin altında firak çılgınlıkları seziliyordu. Mekke’nin en zengin kadınıyken bugün Hatice, açlık ve sıkıntı içinde iki büklüm, sürgün hayatının şartlarıyla boğuşarak gidiyor, geride kalanlara el sallıyordu.

Derinleşmiş hüznünde, Allah Rasûlü’nü yalnız bırakacak olmanın endişeleri gizliydi. Gidiyordu ama akıl ve gönlü, bir himayesiz kalan Efendisinde bir de geride kalan Sultanlar Sultanı ve Rabb-i Rahîm’ine emanet ettiği yetimlerinde kalmıştı. Erken doğmuş, Hakk’a erken uyanmış ve şimdi de erkenden gidiyordu.

Yüzünde, gidişi öncesinde tatlı bir tebessüm belirirdi; belli ki artık, Cibril’in muştusunu getirdiği cennet yamaçları açılmıştı gözlerine... Ancak bu tatlı tebessüm bile, çadırın kapısında şefkat ve merhamet yüklü bulutlar gibi kendisini gözleyen Efendisini görünce, acılaşmış ve derin bir hüznün şekline dönüşmüştü. Her ikisi de, bir diğerrinin halini düşünerek hüznün yaşıyordu.

Şefkat ve merhamet Sultanı’nı derinden yaralayacak bir manzaraydı bu..! Hıçkırıklar düğümlendi defalarca boğazında..!

Bir minnet duygusuyla yanına yaklaştı Allah Rasûlü ve ifade de kelimelerin kısır kaldığı mânâ yüklü şu cümleleri sıralamaya başladı, titreyen dudaklarından tane tane:

62 İbn Hişâm, Sîre, 2/265

– Benden dolayı, ey Hatice!’ diyordu. ‘Sen de, bu sıkıntılara katlanmak zorunda kaldın ve kametine göre bir hayattan mahrum yaşadın.’

Aslında sen bunlara lâıyk bir kadın değıldin. Keremine karşılık keremle mukabele bulmak varken sen, çile üstüne çile bir mihnetle mukabele gördün, demek istiyordu ve ilâve etti:

– Ancak unutma ki Allah, her sıkıntı ve zorluğun arkasından, mutlaka hayr-ı kesir murad etmiştir...⁶³

Ve Ebû Tâlib’den sonra ikinci önemli dayanak da artık yaşamıyordu. Hicretten üç yıl önce bir kutlu gecede, 65 yaşlarındayken dünya ve dünyadaki bütün sıkıntılara veda ederek, içinde ne bir gürlütü ne de bir yorgunluk olan incilerle örülmüş ebedî mekânına intikal etmişti Hz. Hatice (radiyallahu anhâ).

Böylelikle o, Hirâ’da doğan güneşin ardından bir Kadir Gecesi başladığı yeni hayatını, yine bir Kadir Gecesi’nde noktalamış oluyordu. Mezarına inip ebedî yurdun ilk kapısı olan Hacûn Kabristanı’ndaki mekânına onu, bizzat Allah Rasûlü yerleştirecek, yine toprakla üzerini de O kapatıp tesviye edecekti.⁶⁴

Her yönüyle bir ilk olmayı temsil ediyordu ya, dünya ve dünyalılara veda edip el sallarken de bu konumunu koruyacak ve Efendimiz’in hanesindeki ilk şehid olarak ebedi aleme hicret yaşayacaktı.

İki önemli ve sağlam dayanaktan mahrum kalan Allah Rasûlü için artık musibetler katlanarak gelecek, Kureyş daha bir cesaretle bastıracaktı.

63 Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, 9/218

64 İbn Sa’d, Tabakâtü’l-Kübrâ, 8/18

Ve çok geçmeden, O'nun bu sıkıntılarını dindirip inayet ve maiyyetini gösterme anlamında İlâhi Rahmet, semalar ötesinin kapılarını açacak ve belki de ard arda yaşanan hüzünlü günlerin bir mükâfatı olarak Mîraç gibi bir iltifatla kim bilir ne göz alıcı, gönül yakıcı manzaraları müşahede ettirecekti..!

UNUTULMAYAN HATIRALAR

Ancak, onun yokluğu bir hicrandı ve ayrılığı Allah Rasûlü'ne çok dokunmuştu. Kutlu bir göçle Medine'ye hicretine kadar da, hep bu hicranla yalnız ve sürekli Hatice'nin hatıralarıyla beraber yaşayacaktı. Âdeta Hatice ölmemiş, yan odada yaşıyor gibiydi. Bir gün yanına gelen bir sahâbî,

– Yâ Rasûlallah! Görüyorum ki, Hatice'nin yokluğundan dolayı sanki üzüntüden iki büklüm gibisin' diyecekti. Doğru söze ne denirdi;

– Evet' diye cevapladı ve ardından da;

– O çocuklarımın anası, evimin de hanımefendisiydi..!' buyurdu.

Bir gün, anne Hatice'nin emaneti kızı Fâtıma, babası ve Efendisi Allah Rasûlü'ne;

– Yâ Rasûlallah! Annem Hatice, şimdi nerede?' diye soracaktı. Cevap çok gecikmedi;

– Kamıştan bir köşkün içinde.’

Hız. Fâtıma’nın soruları devam ediyordu;

– Şu bildiğimiz kamış mı?’

Dünyadaki malzemelerle ukbâninkiler elbette farklı idi ve kamış da bilinen kamıştan farklı olmalıydı. Onun için Efendiler Efendisi;

- Hayır.. hayır..! İnci, yakut ve mercanlarla bezenip süslenmiş kamış⁶⁵ diyerek annesinin ahiretteki durumunu anlattı kızı Hz. Fâtıma’ya...

Onun arkasından o kadar üzüntü duymuştu ki, uzaktan müşahede edenler Allah Rasûlü’nün (s.a.s.) başına bir şey geleceğinden endişe duyar olmuşlardı. Bu durum, Mekke kutlu bir fetihle yeniden ve ardına kadar kapılarını açacağı ve Medine’de Âişe validemizle yeni bir yuva kurulacağı ana kadar da devam edecekti.

Efendiler Efendisi, zahiren yalnızdı: yanında sadece Hatice’nin emanetleri kalmıştı. Ancak Kâinatın İftihar Tablosu, her fırsatta Hatice’den söz açıyor ve neredeyse karşılaştığı herkese O’nun faziletlerinden bahsediyordu.

65 Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, 9/223

HZ. ZEYNEB VE EBU'L-ÂS

Daha önce de kısmen zikrettiğimiz gibi, Efendimiz'in kızlarını boşama hususunda baskı yaşayan damatlarından Ebu'l-Âs, bunu kabul etmemiş ve Zeyneb validemizi boşayıp yalnız bırakmamıştı. Çünkü o, Mekke'de mal ve mülk itibarıyla önde gelenlerden biriydi ve emanete riayetiyle ticarî ahlâkı da dikkat çekiyordu. Hz. Hatice'nin de yeğeniydi ve Hz. Hatice, onu kendi oğlu gibi görüyordu. Kızı Zeyneb'le nikâhlama teklifini de Hatice gündeme getirmiş ve İki Cihan Serveri (s.a.s.) de O'nu kırmayıp kızını Ebu'l-Âs ile evlendirmişti. Vahiy gelmeye başlayınca, Allah Rasûlü'nün kızları tereddütsüz Müslüman olurken damatları eski hâlleri üzerinde baki kalma yolunu tercih etmişlerdi. Ebû Leheb'in iki oğlu Utbe ve Uteybe için konu çok önemli olmasa da Ebu'l-Âs'ın durumu daha farklıydı. Huzurlu bir aile ortamı vardı; bu evlilikten, Ümâme adında bir kızı ve Ali isminde de bir oğlu olmuştu.

Aynı zamanda kayınpederi olan Muhammedü'l-Emîn ile kayınvalidesi ve teyzesi Hz. Hatice validemize hürmet ve hayran-

lığından hiçbir şey kaybetmemiş olmasına rağmen, bir türlü üzerinden atamadığı toplumsal baskının tesirinden kurtulabilmiş de-ğildi. ‘Hanımının sözünden çıkamadı da, onun hatırına atalarının dinini terk edip Müslüman oldu’ denilmesinden çekiniyor ve bir türlü teslimiyetini ifade edemiyordu. Bu sebeple Zeyneb validemiz de hicret edememiş ve kocasıyla birlikte Mekke’de, basından ayrı kalmıştı.

Gerçi İslâm, Müslüman bir kadının müşrik bir eşle beraber yaşayamayacağını ifade ediyordu ama Ebu’l-Âs’ın, bunu kabul etmediği yerde yolları ayırmak da çok kolay gözüküyordu.

Nihayet hicret gerçekleşmiş ve Bedir gelip çatmıştı. Üzerindeki baskı giderek artıyordu. Savaş söz konusu olduğunda Mekke müşrikleri, Hz. Abbas ve Ebu’l-Âs gibi Efendimiz’e yakın olduğu halde hâlâ kendi saflarında duran bu insanlara daha fazla baskı yapar oldular. Onlara göre, gerçekten kimin tarafında oldukları işte böyle bir günde belli olurdu. Azıcık bir tereddüt izharında hemen, ‘kervanla birlikte Kureyş’in mallarını kurtarmak dururken, hanımından dolayı ortadan kayboldu ve kaçtı’ diyeceklerdi. Gerçi, deselerdi ne olurdu ama o gün için Ebu’l-Âs, henüz bu iradeyi koyacak kıvama gelmemişti.

Nihayet Ebu’l-Âs da Bedir’e gelenler arasındaydı. Ancak, bu bir savaştı ve neticenin nasıl tecelli edeceği pek kestirilemezdi. Ortalık ateşlenip kavrulmaya başlamış ve netice de, Müslümanların zaferiyle noktalanmıştı. Kureyş arasında, bir hiç uğruna ölüp gidenler olduğu gibi aynı zamanda esir alınanlar da vardı. Ebu’l-Âs da onlar arasındaydı.

İlk defa karşılaşılan bir husustu ve esirlere nasıl muamele yapılacağı konusunda uzun uzun görüşmeler yapıldı. Sonuçta, okuma yazma bilenlerin on müslümana bunu öğretmeleri,

bilmeyenlerin de fidye karşılığında serbest bırakılmaları kararına varıldı.

Bu kararı duyan Kureyş, esirlerini kurtarmak için peşi peşine fidyeler gönderirken, Hatice'nin emaneti Zeyneb de, müşrik dahi olsa kocası Ebu'l-Âs'ı esaretten kurtarmak için, Ebu'l-Âs'ın kardeşi Ömer ibni'r-Rabi' ile, annesi Hatice'nin düğün hediyesi olarak kendisine verdiği gerdanlığını gönderdi. Belki de, 'bir ümit' deyip bu vesileyle iman adına kalbinin yumuşayacağını temenni ediyordu, fitratını tanıdığı kocası Ebu'l-Âs'ın.

Beri tarafta, esirlerin durumunu görüşürken Efendimiz'in önüne getirilip bir kese konulmuştu. Getirenler;

– İşte bu da, esiri için Zeyneb'in gönderdiği bedel!' diyorlardı.

Önce, keseyi açtı Allah Rasûlü (s.a.s.). İçinden çıkan, ilk günlerin gülü Hz. Hatice validemizin gerdanlığıydı. Yıllardır görmediği bu gerdanlık, alıp götürmüştü O'nu Mekke yıllarına... Öylece dalıp gitti bir müddet mazinin derinliklerine... Bu gerdanlığı Hz. Hatice validemiz, düğün günü boynundan çıkarmış ve kızı Zeyneb'in boynuna bizzat kendisi takmıştı. Belli ki Allah Rasûlü de, onun şahsında, gerdanlığın asıl sahibi Hatice'yi hatırlamış ve çok duyulanmıştı. Hüzün kesilmişti Bedir'in yamaçlarında Allah Rasûlü.

Sahabede ise, derin bir sessizlik hâkimdi; herkes, sonucun nasıl tecelli edeceğini merak ediyordu. Bu sessizliği, yine O'nun şefkat yüklü cümleleri bozdu. Yanındakilere dönerek şöyle bir ricada bulunuyordu Efendiler Efendisi;

– Dilerseniz Zeyneb'in esirini serbest bırakın ve malını da kendisine iade edin!'

Rasûlüllah bir şey ister de Sahabe O'nun isteğini yerine getirmez miydi? Zaten Kur'an da, böyle bir durumda esirleri serbest

birakırken fidye almayı veya onları karşılıksız serbest bırakmayı müminlerin meşietine havale etmiyor muydu!?⁶⁶ Çok geçmeden her birinden, Efendimiz'in ricasını gönülden kabul ettiklerini bildiren tasdik sesleri yükseliyordu. Zaten aksi düşünülemezdi; zira onlar, 'sahabe' idi. Bırakın açıktan ifade ettiklerini, daha telaffuzuna fırsat vermeden arzu ve isteklerini yerine getirme yarışına girer ve duyduklarını asla tevil ve yoruma tabi tutmak istemezlerdi. Mutlak teslimiyetin adıydı bütün bunlar.

Aslında Efendiler Efendisi, konuyu sahabeye hiç açmadan da çözebilirdi; bu yetki ve selahiyeti O'na bizzat Allah (c.c.) vermiş, sahabe de bunu ikrar etmişti. Kureyş'in kervanını takip için yola çıktıkları halde önlerine, Bedir gibi bir yol ayrımı çıkınca Efendiler Efendisi, ashabıyla konuyu istişareye açmış ve kanaatlerini almak istemişti. Hz. Mikdâd, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer gibi önde gelen Muhacirler öne çıkmış ve sonuna kadar yanlarında olduklarını ikrar etmişlerdi. Ancak, henüz Ensâr'dan bir ses yoktu. O'nun, kendilerinden de bir ses yükselmesini arzu ettiklerini anlar anlamaz da, Ensârı temsilen Sa'd ibn Muâz ayağa kalkmış ve üstüne basa basa şunları söylemişti;

– Herhalde bizi kasediyorsun yâ Rasûlallah! Biz Sana inandık ve tasdik ettik, Sana gelenlerle Seni. Şehadet ediyoruz ki Seninle birlikte gelenlerin hepsi haklıdır. Bu konuda sana nice ahid ve sözler verdik; sözümüzde duracak ve itaat edeceğiz elbette. İstedğin cihete yönel yâ Rasûlallah! Biz, hep Seninle beraberiz. Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, şayet bize hedef olarak denizi gösterip emretsen bile, bizden hiç kimse geri kalmadan Seninle birlikte gider ve dalarız onun içine. Yarın düşmanla karşılaşacak olmamızdan hiçbir çekincemiz yok bizim. Harp esnasında bizler sabırlı ve

66 Muhammed, 48/4

onun hakkını verme konusunda da sadık insanlarızdır. Umulur ki Allah, bizim vesilemizle Senin gözünü aydın edecek sonuçlar nasip eder. Allah'ın bereketiyle yürüyelim yâ Rasûlallah!⁶⁷

Böylesine koşulsuz bir itaatin olduğu yerde hangi mesele çözülmeydi ki!? Gönülden bir kabul olduğuna göre artık Ebu'l-Âs serbest kalabilirdi.

Ancak onu, Efendiler Efendisi'nin yanına çağırdığını gördüler. Kulağına yaklaşmış bir şeyler söylüyor ve o da, söylenenleri tasdik edercesine başını sallıyordu. O an için konuşulanların ne olduğunu Allah'tan başka kimse bilmiyordu.

Bu fasıl da noktalanmış ve Ebu'l-Âs, yanında gerdanlıkla birlikte Mekke'nin yolunu tutmuştu.

Gelişini duyunca büyük bir sevinçle karşıladı hanımı Hz. Zeyneb. Ne de olsa kocasıydı ve bir savaş ortamından geliyordu. Sağ ve salim geri dönmüştü. Bundan daha büyük bir sürûr olabilir miydi hiç!?

Ancak, Ebu'l-Âs'da bir durgunluk vardı. Belli ki, onu üzen ve esarettten kurtulmasına bile sevinmesine engel olan başka bir şey vardı. Onun için Zeyneb validemiz sordu;

– Neyin var, niye bu kadar mahzunsun?'

Sanki soruyu bile duymamış gibiydi ve tabii olarak hiç tepki vermedi Ebu'l-Âs. Belli ki, daha ciddi bir mesele vardı ortada. Onun için, defalarca sordu Hz. Zeyneb... Söylemeyen derdine çare bulamazdı zira!

67 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/255, 284; 3/438; 5/276, 382

Sa'd İbn Muâz'ın sözleriyle ilgili olarak bazı rivayetlerde şu ayrıntı vardır;

– Hakkımızda istediğin gibi tasarrufta bulun, istediğinle bizi karşı karşıya getir, malımızdan dilediğini al ve dilediğin miktarı da geri bırak; bizim için, bıraktığından daha ziyade aldıkların daha hayırlıdır!'

Nihayet, derin bir iç çekişten sonra konuşmaya başladı Ebu'l-Âs;

– Yolun sonuna geldik ey teyzemin kızı! Vakit, ayrılık vakti!' dedi sessizce.

Bir anda ortalık buz kesmişti. Şöyle devam etti;

– Evet, bu acı ama...' Gözyaşları, cümlelerini bitirmesine imkân vermiyordu. Zaten, muhatabı da maksadını anlamış, o da kendini bırakmış hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu.

İyi de, durup dururken bu ayrılığın bir sebebi olmalıydı. Önce bunun, Kureyş'in baskısına boyun eğmenin bir sonucu olduğunu sandı Zeyneb validemiz ve;

– Demek sonunda sen de, Kureyş'in tuzağına düştün ve beni bırakma konusunda onların dediğini yapmak zorunda kaldın!' dedi.

Yüreğine birer ok gibi işleyen bu cümlelere anında cevap geldi Ebu'l-Âs'tan;

– Hayır! Vallahi de bu konuda ben, Utbe ve Uteybe gibi Kureyş'e itaat etmiş değilim! Ne söz verdim onlara ne de anlaştım!'

Peki, o zaman sebep ne idi ve büyük bir şaşkınlık içinde bunu sordu Zeyneb validemiz;

– O zaman, bu ayrılık ve firakın sebebi ne?'

Olanca temkin ve sessizlik içinde şunları söylüyordu;

– Bunun için söz verdim ve va'dimi yerine getirme konusunda da vefalı davranmak zorundayım.'

– Ne va'di!? Kime neyi vaat ettin?'

– Senin Kerîm babana. Seni geri göndermemi şart koştu ve bana, 'İslam'ın aramızın ayırdığını' söyledi. O'nun dinine göre senin, benimle kalman artık caiz değil!'

– İyi ya, sen de Müslüman olursun ve yine beraber yaşar, Medine'ye gider ve orada ikamet ederiz.'

– Senin için bu kolay ama benim adıma çok zor! Kureyş'in, 'seni yanımda tutabilmem için Müslüman olduğumu yahut yeneden esaretle karşı karşıya gelmekten korktuğumu konuşmasını mı istiyorsun! Böyle bir hezimetini sen kabul edip razı olur musun? Durum farklı olsaydı, belki dediğini yapardım. Ancak, bana sabırdan başka çare kalmıyor. Haydi, yol için hazırlan!'

Belli ki, yolun sonu gözüküyordu. Büyük bir hüznün içindeydi; o kadar emek vermiş ve alttan almıştı ama bir türlü kabul ettirememişti. Beri tarafta babasına kavuşmak vardı ve bundan daha büyük bir saadet olamazdı. Ancak, aynı sürûru beraber de yaşayabilirlerdi. O, bütün bunları düşünürken Ebu'l-Âs yine devreye girdi;

– Baban, arkadaşlarından Zeyd ibn Hârîse ve Ensâr'dan bir arkadaşını, seni geri götürmeleri için gönderdi. Ye'cûc vadisinde seni bekliyorlar. Onları bekletmemek için biraz acele et!'

– Peki, sen benimle gelmeyecek misin?'

– Hayır, ey teyze kızı! Baban böyle istedi ve ben, O'nun dediklerini aynen yapacağım.'

Daha fazlasına dayanacak gibi değildi ve gözyaşları içinde evini terk etti.

Hız. Zeyneb de yol hazırlıklarına koyuldu. Yanına alabileceği gündelik eşyalarını toparlayarak hazırlığını bitirdiğinden Ebu'l-Âs, Zeyd ibn Hârîse'lerin olduğu yere kadar Zeyneb'e, kardeşi Kinâne'nin refaket etmesini söyledi. Böylelikle, hüznü bir ayrılık başlamış oluyordu.

Ancak, bu ayrılık öyle kolay gözüküyordu. Nihayet, Zû Tuvâ denilen yere geldiklerinde karşılarına Kureyş'in önde gelen-

leri çıktı. İlk karşısına dikilen, Hübâr ibni'l-Esved denilen azılı bir kâfirdi. Bedir'in intikamını alacağıın zannıyla burnundan so-luyordu. Elindeki mızrakla deveyi tartaklamaya başladı; hayvan da huylanmıştı. Çok geçmeden Zeyneb validemiz de, deliye dö-nen ve sürekli üzerine mızrakların inip kalktığı deveyle birlikte yere düştü. Hübâr, üstüne çöktüğü devenin üzerinden, yanına yaklaşmak isteyenlere şöyle tehditler savuruyordu;

– Vallahi de, yanıma kim yaklaşımaya yeltenirse okla onu de-lik deşik ederim!'

Kimse cesaret edip de yaklaşamadı yanlarına. Ebû Süfyân'ın sesi yükseldi Zû Tuvâ'da;

– Ey Kinâne! Mızrağını yerine koy da seninle konuşalım!'

Karşı çıkacak değildi ve öyle bir niyeti de yoktu. Nasıl olabi-lirdi ki, zaten onlar, kavmin efendileriydi; her zaman onların de-dikleri olurdu. Aynı safta yer alıyorlardı. Sadece Kinâne, Ebu'l-Âs'ın emanetini yerine getirmek için yola koyulmuş ve bir ahde vefa örneği sergiliyordu.

Derken, yaklaşan Ebû Süfyân konuşmaya başladı;

– Bizim başımıza gelenler senin başına gelmedi tabii ey Rabî' oğlu! dedi önce. Ardından da;

– Kadını herkesin gözü önünde ve güpegündüz almış gidi-yorsun! Hâlbuki Muhammed ve ashabı tarafından başımıza ge-len musibet ve acıyı da biliyorsun. Şimdi insanlar, O'nun kızını alıp aramızdan giderken seni böylece gördüklerinde bunun, üzerimize gelen yeni bir musibet ve zillet olduğunu düşünecek-ler. Bizim için bu, büyük bir zaaf ve aşağılanma olur. Yemin ol-sun ki bizim, O'nun kızını yanımızda tutmaya ihtiyacımız yok; ondan intikam da alacak değiliz. Fakat sen, işin doğrusu şimdi

bu kadını al ve geri dön. İnsanlar da, onu bizim geri çevirdiğimizi görsünler. Daha sonra, gizlice al ve kimse görmeden götür götüreceğin yere!’

Kinâne için de bu bir zilletti; normal şartlarda böyle bir zillet kabul edilemezdi. Küçük bir meseleden yüzyıllar boyu devam edecek olan savaşların kıvılcımları çok görülmüştü. Zira artık mesele, din adına bir savaş değil, aile onuru ve şahıslara yönelmiş bir tehdit demektir. Kabullenmek ağır gelse de, kulağına gelen iniltilerin hatırına buna ‘evet’ dedi.

Çünkü kenarda bir yerde kıvranan Zeyneb validemiz, acıdan iki büklüm olmuş, sürekli kan kaybediyordu. Daha sonra anlaşılacaktı ki Hz. Zeyneb, bu şiddet ortamında büyük darbeler almış ve hamile olduğu yavrusunu düşürmüştü.

Ebû Süfyân’ın dediği gibi geri adım atılmış ve yeniden Mekke’ye dönülmüştü. Bu haber, kısa sürede etrafta yayılacak ve duymayan kalmayacaktı. Ebû Süfyân’ın karısı ve Utbe’nin kızı Hind, Hz. Zeyneb’e yapılanları duyduğunda, Mekke önderlerini delik deşik edecek cümlelerini sıralamaya başlayacaktı. Şöyle diyordu;

– Yapayalnız ve korumasız bir kadın karşısında aslan kesilenler bu kahramanlıklarını, Bedir gününde de gösterebilirler ya! Savaş bittikten sonra aslanlık taslayıp şiddet gösterisinde bulunanlar, niye savaş meydanlarında aciz kadınlar gibi bir kenarda sinip pinekliyorlar!?’

Aradan birkaç gün geçince yeniden Kinâne, acıları bir nebze olsun dinen Hz. Zeyneb ile tekrar yola çıkacak ve onu, yollarını gözleyen Zeyd ibn Hârise’lere teslim edecekti.⁶⁸

68 Taberî, Târîhu’t-Taberî, 2/470

Uzun ve yorucu bir yolculuğun akabinden Medine'ye ulaşılmış ve Hz. Zeyneb'leri Efendiler Efendisi ve diğer yakınları karşılamıştı. Başına gelenleri duyduğunda Allah Rasûlü (s.a.s.) çok üzülmüş ve ona bunu yapanların yanına bunun kalmayacağını ilan etmişti.

Böylece aradan yıllar geçti. Kader, Ebu'l-Âs ile Medine'nin yollarını yeniden buluşturacaktı. Bir gün Ebu'l-Âs, Kureyş'e ait bir kervanla yola çıkmış, Şam'dan alıp yüklendiği malı Mekke'ye getirirken kavgaya tutuşacaklar ve çıkan arbedede mallarına el konularak kendisi de esir alınacaktı. Bu sırada, Müslüman olması için kendisine teklifler yapılırsa da, yine bunu kabul etmeyecekti.

Onun esir olduğunu duyunca Zeyneb validemiz, doğruca mescide koşacak ve;

– Ey insanlar! Ben, Rabî' oğlu Ebu'l-Âs'a eman verdim!' diye seslenecekti.

Bu esnada Efendimiz (s.a.s.) tekbir almış ve namaza başlamış bulunuyordu. Namaz biter bitmez cemaate döndü ve;

– Ey insanlar! Sizler de benim işittiklerimi duydunuz mu?' diye sordu.

– Evet yâ Rasûlallah!' diyorlardı.

– Muhammed'in nefsi yed-i kudretinde olana and olsun ki, sizin de işittiğiniz şeyi duyuncaya kadar konudan, benim de haberim yoktu. Ancak, bir müslümanın verdiği emanın arkasında olmamız da boynumuzun borcu!' buyurdu. Sonra da Zeyneb validemizin yanına gelerek konuştu onunla. Ardından yeniden mescide gelerek şunları söyledi ashabına;

– Şüphesiz hepimiz durumu biliyorsunuz. Dilerseniz onun mallarını da kendisine verir ve geri gönderirsiniz; zaten biz de

böyle olmasından hoşlanırsınız. Ancak arzu ederseniz, o malları ganimet olarak değerlendirir ve elinizde tutarsınız; bu da sizin hakkınızdır!’

Halden anlayan ashab, hep bir ağızdan;

– Yâ Rasûlallah! Bilakis hepimiz, iğneden ipliğe kadar mallarının tamamını geri veriyoruz’ mukabelesinde bulundular.

Ebu’l-Âs, ikinci kez kurtulmuştu. Kervanla birlikte mallarını da almış ve doğruca Mekke’nin yolunu tutmuştu.

Döndüğünde herkesin malını dağıttı bir bir... Herkese hakkını verdikten sonra da şunu ilan etti;

– Ey Kureyş topluluğu! Sizden herhangi birinizin benden alaçağı bir mal kaldı mı?’

– Hayır! Biz seni, gerçekten de ehl-i vefa gördük’ sesleri yükseliyordu. Bunun üzerine o, geçmişin üzerine bir sünger mesabesindeki şu cümlelerini sıralamaya başladı;

– Şüphesiz ben şahadet ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur ve Muhammed de O’nun hem kulu hem de Rasûlü’dür. Vallahi de bugüne kadar benim Müslüman olmama engel olan şey bunu, mallarınıza el koymak için yaptığımı zannetme endişemdi. Şimdi ise Allah, onların tamamını teslim etmeye beni müyesser kıldı ve üzerimde bir hakkınız kalmadı. Ben de Müslüman oldum.’

Onun için artık vakit, Mekke ve Mekkelilerle vedalaşma zamanıydı. Çok geçmeden doğruca Medine’ye koştu. Seri adımlarla mescide girdi ve bu ikrarını bir kez de Efendiler Efendisi’nin huzurunda dile getirdi.

Onun gelişyle sevinen Efendiler Efendisi, eski nikâhı geçerli sayarak Zeyneb validemizi yeniden kendisiyle evlendirmişti.⁶⁹

69 Yemâni, a.g.e. 157 vd.

Ancak, bu evlilik de uzun sürmeyecekti; çok geçmeden hicretin sekizinci yılının başlarında Zeyneb validemiz de annesi Hz. Hatice'nin yayına göç edecek, O'ndan dört sene sonra da Ebu'l-Âs vefat edecekti.

Geride, Ali isminde bir oğulları ile, Ümâme adında bir kızları kalmıştı. Ümâme, zaman zaman mescid-i nebeviye geliyor ve Efendimiz'le oynamak istiyordu. Hatta zaman zaman namazlarında omuzlarına biniyor ve boynuna çıkmaya çalışıyordu.

Bir defasında Efendimiz'e gelen hediyeler arasında bir gerdanlık vardı; tuttu onu, Ümâme'nin boynuna taktı. Sanki yıllar öncesinde Fâtıma'nın boynuna, annesi Hatice'nin taktığı gerdanlığı hatırlamıştı.

Fâtıma validemiz'e ölüm alametleri görülünce, kendisinden sonra evlenmesi için kocası Hz. Ali'ye, Zeyneb'in kızı Ümâme ile evlenmesini tavsiye edecek ve Hz. Ali de, bu vasiyeti tutarak teyzesinden sonra Ümâme ile hayatını birleştirecekti.⁷⁰

70 Hâkim, Müstedrek, 3/25 (4306)

VEFAYI O'NDA GÖRMEK GEREK

Efendiler Efendisi'nin gönül dünyasında Hz. Hatice valide-miz o kadar yer etmişti ki, zaman zaman onun eski arkadaşlarını ziyaret eder ve böylelikle hatıralarını canlandırmaya çalışırdı. O'nun yerini kimsenin doldurmasına da imkân yoktu; zira Allah'ın Rasûlü (s.a.s.), Hz. Hatice'nin ardından, yalnız başına üç yıl kalacak ve çetin ve ağır şartlara rağmen Medine'nin ilk yıllarına kadar evliliği düşünmeyecekti.

Aradan yıllar geçmiş.. Hicret, Bedir, Uhud, Hendek ve Hudeybiye derken sıra Mekke'nin fethine gelmişti. O gün, kapılarını imana kapatıp inananları Şi'b-i Ebî Tâlib'de ölümüne hap-seden Mekke, artık teslim olmaya hazırdı... Dün iniltilelerle sar-sılan her bir dağında Mekke'nin, Ezan-ı Muhammedî'nin şebhâl açmasına ramak kalmıştı. On bin kişilik bir ordu, Medine'den kalkmış ve müjdesi verilen fethi gerçekleştirmek için Mekke'ye geliyordu.

Yollar Mekke'ye yaklaşınca, yâdından silemediği vefalı eşinin Hacûn'daki kabrine uğradı Allah Rasûlü..! Vefa insanı, âleme vefa dersi veriyordu. Mezarı başında durdu, ellerini açtı ve kim bilir ne dualar, ne dualar etti, zihninden eski günlerin hatıralarını geçirirken bir bir.!? Belki de, ilk günden bu yana ortaya koyduğu fedakârlık, civanmertlik ve hak adına kendini tüketiş geçti gözünün önünden teker teker. Her bir adımında durup, o günkü gayretlerine arkadan dualarıyla mukabelede bulundu vefa insanı saatlerce...

Daha sonra da, yeniden Ebtah'ta kurulan çadırların yanına geldi ve ashabıyla birlikte yürüdü Mekke üzerine dört bir koldan...

Zira O'nun hatıraları bir bir kayboluyor ve birer teşrifatçı gibi acele edip önden gidiyorlardı. Daha sütteyken vefat eden iki oğlu Kâsım ve Abdullah'tan sonra kızları Zeyneb, Ümmü Külsüm ve Rukiyye de peşi peşine ayrılmış ve anneleriyle ebedî âlemde kalıcı bir vuslata koşmuşlardı.

Son günlerinde Hatice'den hatıra olarak, bütün aktâb ve velilerin mebdeji, Âl-i Beytin de direği ve Hatice'nin de anne adını taşıyan bir Fâtıma kalmıştı ve Allah Rasûlü de ancak O'nunla teselli olabiliyordu. Gerçi o da, çok yaşamayacak ve annesinin ayrılığından sonra bir de babasının yokluğuna dayanamayıp altı ay sonrasında dünya ve dünyadakilere veda edip kabir cihetinde bir vuslat yaşayacaktı.

SONUÇ

İşte, Hz. Hatice validemizin örnek hayatı bu. Allah ve Rasûlullah katındaki değeri müsellem. Ancak bu değer, öyle kendiliğinden gelmiş bir pâyeye de değil, görüldüğü gibi. Emeksiz se-mek olmadığı gibi sebeplere tevessül edip adım atmadan yolların aşılmayacağı ve hedefe ulaşılamayacağı da kesin.

İnsanlar, ortaya koydukları fedakârlıklarla bir kıymet ifade ederler. Ve yine insanlar, hayatın zor dönemeçlerinden geçerken ortaya koydukları sabır, metanet ve hızlarını kesmeden yürüme azimleriyle temeyyüz eder ve kalite adına kendilerini ele verirler. Tarihte cereyan eden her sıkıntılı süreç, kendi içinde kahra-manlarını da üretmiştir. İşte Hatice validemiz de, ilk günlerin kahramanlarından biridir. Çünkü o, dillere destan bir hayat yaşa-mış, onun yaşadığı bu destanı da bizzat Allah ve O'nun en sev-gili kulu Rasûlullah (s.a.s.) dile getiriyordu.

Nasıl getirmesin ki, nerede ihtiyaç hissedilmişse oraya ilk ko-şan hep o olmuştu. Fedakârlıkta, arkada kalmayacak kadar önde

olduğu gibi şeref ve kemal noktasında da, zirvelerin zirvesini ihraz etmişti. Cömertlik ve kerem konusunda eline su dökebilecek kimse yoktu. Bugün, elindeki her şeyi Allah ve Rasûlullah için vermiş de, neticede kuru bir ekmeğe muhtaç olarak ve açlıktan iki büklüm ruhunu teslim etmiş kaç zengin vardır!? ‘Ben de yaparım’ demek kolaydır ama iş başa düşünce, olup bitenlere katlanma yarışında da ipi göğüslemek, ancak kâmeti bâlâ ender babayığitlerin işidir!

Şüphesiz, bütün anlatılanlar düşünülerek bugün tarihe sorulsa ve denilse ki;

– Hz. Hatice’den daha önde ve onun bir benzerini hiç gördün mü?’ Hiç tereddüt etmeden aczini itiraf edecek ve hemen;

– Hayır!’ diyecektir.

Öyleyse, satır aralarında hayranlıkla onu takip edenlerin, onun gibi duru bir hayat yaşamaları gerekmektedir. Allah ve Rasûlullah’ın rızasını kazanmak, fani âleme veda ettikten sonra da hatırlanıp hatıralarda nefes almak buna bağlı zira.

Bugün de, benzeri fedakârlıklar beklenirken adını ebedileştirmek isteyenlerin, ondan alacakları çok şey var. Aksi halde, unutmamak gerektir ki, o ve onun gibi öncülerin hepimiz üzerinde hakkı var!

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Ahmed ibn Hanbel, Ebû Abdillâh eş-Şeybânî (164-241 h.); el-Müsned, I-VI, Müessesetü Kurtuba, Mısır, trs.

Akk, Hâlid Abdurrahmân el-Akk, Mevsûatü Uzemâi Havle'r-Rasûl, I-III, Dâru'n-Nefâis, Dımeşk, 1991

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl el-Buhârî (v.256 h); Sahîhu'l-Buhârî, I-VI, Dâru ibni Kesîr (Yemâme), Beyrut, 1407/1987.

Cemîlî, es-Seyyid, Nisâün Havle'r-Rasûl, el-Mektebetü't-Tevfîkiyye, trs.

Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Neysâbûrî (321-405 h.); el-Müstedrek ale's-Sahîhayn, I-V, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1411/1990.

Halebî, Mahmûd Tu'me, el-Mâidetü'l-Evâil min Sahâbiyyati'r-Rasûl, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 2004

Heysemî, Ali ibn Ebî Bekr el-Heysemî (v. 807 h); el-Mecmeu'z-Zevâid, I-X, Dâru'r-Reyyân li't-Türâs-Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Kâhire, Beyrut, 1407 h.

İsbahânî, İsmâil ibn Muhammed ibni'l-Fazl et-Teymî el-İsbahânî (457-535); Delâilü'n-Nübüvve, (Tahkik: Muhammed el-Haddâd), Dârü Taybe, Riyad, 1409.

İbn Hacer, Ahmed b Ali el-Askalânî (773-852 h) el-İsâbe, I-VI-II, Dârü'l-Cîl, Beyrut, 1412 /1992

İbn Hişâm, Abdülmelik ibn Hişâm ibn Eyyûb el-Himyerî (v.213 h); es-Sîratü'n-Nebeviyye, I-VI, Dârü'l-Cîl, Beyrut, 1411 h.

İbn Hammâd, Ebû Bişr Muhammed ibn Ahmed, (224-310 h); ez-Zürriyyetü't-Tâhira, Dârü's-Selefiyye, Kuveyt, 1407 h.

İbn İshâk, Muhammed ibn İshak ibn Abbâs el-Fâkihî, (217-275 h.); Ahbârü Mekke, I-VI, Dârü Hadar, Beyrut, 1414 h.

İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail ibn Ömer ibn Kesîr ed-Dimaşkı (v. 774 h); el-Bidâye ve'n-Nihâye, I-XIV, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988.

İbn Mâce, Muhammed b.Yezîd el-Kazvînî (207-275 h.); es-Sünen, I-II, Dârü'l-Fikr, Beyrut, trs.

İbn Abdî'l-Berr, Yûsuf ibn Abdullah ibn Muhammed, (v.463 h.); el-İstîâb, I-IV, Dârü'l-Cîl, Beyrut, 1412.

Müslim, Ebu'l-Hüseyn el-Haccâc en-Neysâbûrî (206-261 h); Sahîhu Müslim, I-V, Dârü İhyâit-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.

Münâvî, Muhammed Abdurraûf b. Ali el-Münâvî (v.1031/1622); Feyzu'l-Kadîr Şerhu Câmiu's-Sagîr, I-VI, el-Mektebetü't-Ticâriyyeti'l-Kübrâ, Mısır, 1356 h.

Şenâvî, Abdülaziz, Suverun min Hayâti's-Sahâbiyyât Dürûsun ve Iber, Mektebetü'l-Îmân, Mansûra, trs.

Şibli, Mahmûd, Hayâtü Ümmi'l-Müminîn Hadîce, Dârü'l-Cîl, Beyrut, 1992

Suyûtî, Abdurrahman b. el-Kemâl Celâleddîn es-Suyûtî (v. 911 h); el-Hasâisu'l-Küb râ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1985.

Taberânî, Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed et-Taberânî (v. 360 h.); el-Mu'cemu'l-Kebîr (Tahkik: Hamdi b. Abdî'l-Mecîd es-Selefi), I-XX, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Musul, 1404 h.

Taberî, Muhammed ibn Cerîr ibn Yezîd ibn Hâlid et-Taberî (224-310 h); Târihu'l-Ümem ve'l-Mülûk (Târihu't-Taberî), I-V, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1407h.

Tevfik, Muhammed Sâbit, Evvelü Men Eslemet mine'n-Nisâ es-Seyyidetü Hadice Bintü Huveylid, Mektebetü Ubeykân, Riyâd, 2000

Yemânî, Muhammed Abduh, Ümmü'l-Müminîn Hatîcetü Bintü Huveylid Seyyidetün fî Kalbi'l-Mustafâ, Müessesetü Ulûmi'l-Kur'ân, Üçüncü Baskı, Dimeşk, 2002

Zehebî, Muhammed ibn Ahmed ibn Osman ibn Kaymâz ez-Zehebî, (673-748 h.); Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ, I-XXIII, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1413 h.